spravodaj UNIVERZITA P. J. Šafárika

KOŠICE
1982
ROČNÍK
XIII.
ČÍSLO
3-4

Rozvoj biofyziky na Prírodovedeckej fakulte

Pre súčasné obdobie rozvoja prírodných vied je charakteristický prudký rozmach biologických disciplín. Často sa dnes stretávame s označením „biologická" resp. „biofyzikálna revolúcia". Naša Prírodovedecká fakulta nezostala mimo tohoto vývoja. V r. 1979 absolvovali PF prví 3 fyzici orientovaní na problémy biofyziky, ktorí študovali ešte podľa individuálnych študijných plánov. V priebehu ich štúdia sa ukázalo, že PF je schopná v spolupráci s niektorými inými inštitúciami v Košiciach vychovávať i odborníkov takéhoto zamerania. Táto náročná úloha bola zverená Katedre jadrovej fyziky a biofyziky, ktorú vedie doc. RNDr. Emanuel Sileš, CSc., prodekan fakulty pre vedecký výskum. Prvých 6 študentov, prijatých na riadne štúdium biofyziky, je dnes už v 5. ročníku. V súčasnom 4. ročníku študuje 10, v treťom 11 a v druhom 8 študentov. Sme teda už v období, keď môžeme zhodnotiť prvú etapu našej práce i naše perspektívy do budúcnosti.

V tomto článku by sme chceli spomenúť predovšetkým problémy, s ktorými sa pri výuke biofyziky stretávame. Tie spočívajú v zabezpečovaní jednak špeciálnych prednášok, jednak cvičení k týmto prednáškam. Treba si uvedomiť, že biofyzika vzniká na rozhraní fyziky, chémie a molekulárnej biológie, takže sa v nej znásobujú problémy všetkých týchto troch odborov. Odráža sa to aj v špecializácii a možnostiach uplatnenia sa našich absolventov. V rámci ŠVOČ a diplomových prác sú priamo na katedre vychovávaní odborníci v oblasti molekulárnej biofyziky. Biofyzikou systémov sa naši študenti zaoberajú na pracoviskách Neurobiologického ústavu (NBÚ) v Košiciach, kde riešia problémy z biofyziky membrán a nervovej sústavy. Ďalší naši poslucháči vypracovávajú svoje diplomové práce v oblasti nukleárnej medicíny, robotiky a pod. Predovšetkým v týchto sférach by mali košickí biofyzici nachádzať uplatnenie v praxi. Vzhľadom na to, že v súlade s tradíciou našej katedry a celej PF chceme vychovávať kvalitných absolventov, zabezpečujeme v súčasnosti niektoré vysokošpecializované prednášky externými odborníkmi z celého Československa i zo zahraničia. Takto nám napr. v minulom roku pomohli RNDr. V. Vondrejs, CSc., z PF UK v Prahe, prednáškou z molekulárnej biofyziky, RNDr. K. Janáček, DrSc., z Mikrobiologického ústavu ČSAV v Prahe, prednáškou z biofyziky membrán, doc. Ing. M. Matherny, DrSc., z VŠT v Košiciach, prednáškou o röntgeno-štrukturálnej analýze v biologických systémoch, Ing. R. Textorys z Oddelenia nukleárnej medicíny Fakultnej nemocnice

(Pokračovanie na 2. str.)

Princíp jednoty výchovy a vyučovania

Niet pochýb o tom, že význam princípu jednoty výchovy a vyučovania je vysokoškolským učiteľom dobre známy; zaiste nikto z nás nepochybuje o jeho opodstatnenosti. Pokiaľ ide o jeho poznanie v rovine teoretického rozpracovania, niet voči nemu výhrad a nevyskytujú sa väčšie nejasnosti. Avšak situácia sa mení, keď ide o praktickú realizáciu tohto základného princípu marxistickej pedagogiky, o jeho konkrétne uplatnenie v práci so študentmi v rôznych formách výučby. V nich (či sú to už prednášky, semináre, cvičenia, alebo také doplňujúce formy ako kolokvium, konzultácie a i.) učitelia nie vždy venujú plnú pozornosť jednote poznávacej a výchovnej úlohy každej z nich, sústreďujú zvyčajne pozornosť na realizáciu ich informatívnej, vzdelávacej úlohy. Takto dochádza k nedostatočnému využívaniu mnohých výchovných momentov, ktoré prirodzene v sebe zahŕňa — i keď nie vždy v zreteľnej podobe — samotný obsah výučby, rešpektujúci princíp vedeckosti, využívanie vhodných prostriedkov i metód výchovného pôsobenia na osobnosť študenta.

Keďže jedným zo základných znakov vyučovacieho procesu i na vysokej škole je, že vyučovací proces je súčasne procesom výchovným (W. Okoňová, S. I. Archangelskij a i.), nedostatočné premietnutie poznania nevyhnutnej jednoty výchovy a vyučovania do konkrétnej práce učiteľa vedie zákonite k znižovaniu kvality a účinnosti vyučovacieho procesu, ale i kvality a efektívnosti celého procesu komunistickej výchovy, k nemožnosti realizácie výchovno-vzdelávacích cieľov.

V úsilí o realizáciu hlavného cieľa komunistickej výchovy — všestranne a harmonicky rozvinutá osobnosť — sa pedagogická teória a prax opiera o základné, všeobecné pravidlá marxistickej pedagogiky, ktoré umožňujú plniť základné úlohy a funkcie výchovno-vzdelávacieho procesu; ich systém zároveň odráža objektívne zákonitosti tohto procesu. Jedným z princípov je jednota výchovy a vyučovania.

Formuláciu tohto princípu nachádzame v dielach pokrokových pedagógov minulosti — vyjadrili to J. A. Komenský, J. J. Rousseau, G. A. Lindner, K. D. Ušinskij, R. Owen, zdôrazňovali ho klasikovia marxizmu-leninizmu, a to v reláciách úzkych väzieb výchovy — vyučovania — života spoločnosti; takto ho chápali K. Marx, F. Engels, V. I. Lenin. Lenin formuloval princíp jednoty výchovy a vzdelávania mládeže s praxou budovania novej, komunistickej spoločnosti ako základný princíp budovania novej školy. V súčasnej marxistickej pedagogike sa organická jednota výchovy a vyučovania vyjadruje u rôznych autorov rozličnými pojmami (princíp výchovného charakteru vyučovania — výchovný vplyv vyučovacieho procesu ako zákonitosť vyučovania — u I. K. Babanského, zákon jednoty vyučovania a výchovy u S. I. Archangelského, zákon pedagogiky M. A. Danilov), zmysel však je rovnaký. Bohatá pedagogická prax a skúsenosti potvrdzujú, že vyučovanie prejavuje výchovný vplyv na učiacich sa, lebo vyučovanie je najdôležitejším faktorom výchovy a vývinu človeka. V celkovom systéme komunistickej výchovy ako zložitého multifaktorového, dynamického procesu je vyučovanie hlavným prostriedkom výchovy pri plnení náročných úloh, ktoré stoja pred vysokou školou. V dokumente „Ďalší rozvoj československej výchovno-vzdelávacej sústavy" nachádzame presné vyjadrenie: „Jednota vedy, vzdelávania a výchovy je základom práce vysokých škôl" (SPN, Bratislava 1976, s. 65). Organickú jednotu výchovy a vzdelávania zdôraznil L. I. Brežnev vo svojom vystúpení na Všezväzovom zjazde študentov 19. X. 1971: „Nemôžeme, nemáme právo zabúdať ... leninské heslo,... aby proces výučby išiel ruka v ruke s procesom komunistickej výchovy. Tieto dva procesy v praxi musia splývať do jedného celku."[1]

Na vysokej škole vyučovací proces tvorí základ výchovy. Tento proces je i základom všestranného harmonického rozvoja budúceho mladého odborníka. Základným druhom čin-

(Pokračovanie na 4. str.)

Rozvoj biofyziky na Prírodovedeckej fakulte

(Dokončenie z 1. str.)

v Košiciach prednáškou z nukleárnej medicíny. Mimoriadne si ceníme cyklus prednášok o fyzikálnych vlastnostiach biopolymérov, ktorý študentom a pracovníkom našej katedry predniesol prof. V. M. Aslanjan, DrSc., z Jerevanskej štátnej univerzity. Prednášok externých špecialistov sa zúčastňujú mladí pracovníci katedry s tým zámerom, že v blízkej budúcnosti tieto prednášky prevezmú. V tejto súvislosti by sme chceli vyzdvihnúť dôveru, prejavenú mladým pracovníkom vedením našej fakulty a katedry, umožňujúcu im plnohodnotne sa podieľať na pedagogickej a vedecko-výskumnej práci v tejto novej disciplíne. Najväčšie naše vyučovacie problémy spočívajú vo výstavbe vlastných laboratórií na zabezpečenie cvičení z experimentálnych metód biofyziky. Súvisí to s veľkou finančnou náročnosťou potrebného experimentálneho zariadenia (prístroje na optickú spektroskopiu, jadrovú magnetickú rezonanciu, biochemické metódy štúdia biologických látok a pod.). V súčasnosti tento problém riešime v spolupráci s NBÚ v Košiciach, Katedrou organickej chémie a biochémie a Katedrou fyzikálnej chémie na PF. V budúcnosti chceme realizovať väčšinu cvičení vlastnými silami na katedre.

Výstavba laboratórií nesúvisí iba s pedagogickými, ale aj s vedecko-výskumnými úlohami katedry, neoddeliteľnými od vyučovacieho procesu. Uvedomujeme si, že existovať ako rovnocenný partner inštitúciám, s ktorými spolupracujeme, môžeme len vtedy, ak podstatná časť experimentálnych výskumov bude uskutočňovaná v našich vlastných laboratóriách. Aké laboratóriá to majú byť, je dnes už zrejmé. Katedra už prešla neľahkým obdobím hľadania vedeckých problémov a stojí dnes pred konkrétnymi úlohami, ktoré prináša ŠPZV I-1-5/8, na riešení ktorého sa naše pracovisko v tejto päťročnici podieľa. Okruh problémov, ktoré táto úloha zahŕňa, sa týka vyšetrovania fyzikálnych vlastností biopolymérov (nukleových kyselín a bielkovín), predovšetkým závislosti ich konformačných zmien na rôznych fyzikálnych faktoroch. Metodicky sa zameriavame najmä na optickú spektroskopiu (ultrafialová spektroskopia, štúdium kruhového dichroizmu). Naším hlavným zámerom je vybudovať laboratórium laserovej spektroskopie, a tak zachytiť svetový trend vývoja optickej spektroskopie, ktorý smeruje k maximálnemu energetickému a časovému rozlíšeniu spektier, umožňujúcemu študovať slabé interakcie v biologických systémoch a kinetiky biologických reakcií. V spolupráci s NBÚ chceme postaviť laboratórium, ktoré by umožňovalo univerzálne štúdium optických vlastností biopolymérov a membrán (absorbcia, luminiscencia, rozptyl — to všetko s veľkým spektrálnym a časovým rozlíšením). Zázemie pre túto náročnú úlohu nám poskytujú pracoviská, s ktorými buď už máme, alebo pripravujeme dohody o vzájomnej spolupráci. Sú to: Fyzikálny ústav UK v Prahe, Štátna univerzita v Jerevane, Fyzikálna fakulta Moskovskej štátnej univerzity (popredné svetové pracovisko v oblasti nelineárnej spektroskopie), Štátna univerzita vo Viľnuse a ďalšie.

Takéto veľkorysé riešenie výstavby biofyziky v Košiciach nie je neopodstatnené, pretože v blízkej budúcnosti bude v Košiciach Biofyzikálny ústav, ktorý by mal riešiť moderné problémy modernými metódami. Nám len zostáva dúfať, že tieto naše plány nájdu dostatok pochopenia u vedúcich predstaviteľov SAV a školstva v našom meste.

RNDr. Pavol Miškovský,
RNDr. Vladimír Lisý,
Katedra jadrovej fyziky a biofyziky PF UPJŠ

PRED VÝZNAMNÝMI ROKOVANIAMI ZČSSP NA UPJŠ

XVI. zjazd Komunistickej strany Československa zásadne zhodnotil výsledky uplynulého obdobia a prijal program ďalšej výstavby rozvinutej socialistickej spoločnosti v našej vlasti. Vytýčil úlohy, ktorých uskutočňovanie bude smerovať k novému rozvoju nášho národného hospodárstva, vedy, kultúry, všetkých oblastí spoločenského života.

Významnou súčasťou rozpracovania a realizácie záverov XVI. zjazdu KSČ a zjazdu KSS vo Zväze československo-sovietskeho priateľstva sú výročné členské schôdze odbočiek, konferencie ZČSSP. Ich obsahovú prípravu a celkový priebeh ovplyvnia dve významné výročia: 65. výročie VOSR a 60. výročie vzniku ZSSR.

Organizácia ZČSSP, ktorá združuje na Slovensku takmer milión členov, sa na spomínané úlohy zodpovedne a dôkladne pripravuje. Vychádzajúc zo základného poslania organizácie — pomáhať pri rozvíjaní nerozborného priateľstva a spolupráce našich národov s bratským sovietskym ľudom, obohacovať naše poznanie o živote sovietskeho človeka vo všetkých oblastiach spoločenskej činnosti — posúdia výročné členské schôdze a konferencie činnosť a vplyv organizácií a odbočiek zväzu na svojich členov i vo verejnosti.

Výročné členské schôdze a konferencie majú hlavnú pozornosť zamerať na ďalšie prehlbovanie internacionálnej výchovy pracujúcich a mládeže, na objasňovanie záverov XXVI. zjazdu KSSZ a aktuálnych medzinárodných otázok.

V súčasných podmienkach je osobitne dôležité vysvetľovať sovietsku mierovú zahraničnú politiku. Nové významné iniciatívne návrhy, prednesené súdruhom L. I. Brežnevom, vytyčujú reálnu mierovú alternatívu proti imperialistickej politike zámerného zostrovania medzinárodného napätia.

V intenciách Metodického listu ÚV ZČSSP k príprave výročných členských schôdzí a konferencií sa pripravuje na tieto významné rokovania aj osem odbočiek v rámci Celoškolskej organizácie ZČSSP a Celoškolský výbor ZČSSP na UPJŠ.

Na úspešné zvládnutie týchto náročných akcií ČSV ZČSSP na UPJŠ vypracoval dokument Politicko-organizačné zabezpečenie výročných členských schôdzí a konferencie ZČSSP na UPJŠ, ktorý tvorí základnú smernicu tak pre odbočky ako aj pre celoškolský výbor. V ňom sú zohľadnené aj otázky kádrovej, obsahovej, organizačnej a technickej prípravy celoškolskej konferencie.

Na základe POZ celoškolského výboru vypracovali výbory odbočiek vlastné dokumenty a pristúpili k príprave výročných členských schôdzí odbočiek.

Na pomoc výborom odbočiek pri príprave výročných členských schôdzí ČSV určil zo svojich členov aktivistov pre jednotlivé odbočky. ČSV schválil tiež návrhy kandidátok nových výborov odbočiek po predchádzajúcom schválení príslušnými stranickými výbormi.

Výročné členské schôdze odbočiek na UPJŠ prebiehajú v období od 29. marca do 20. apríla 1982, a termín konania výročnej konferencie Celoškolskej organizácie ZČSSP bol určený na 20. mája 1982.

Celoškolský výbor ZČSSP na našej univerzite ďakuje aj touto cestou všetkým členom zväzu, že vynaložili potrebné úsilie na zabezpečenie úspešného priebehu týchto významných rokovaní.

Doc. RNDr. Ing. P. Kováč, CSc.,
predseda ČSV ZČSSP na UPJŠ

1. MÁJ 1982

Na okraj jednej súťaže

Každý dobrý hospodár bilancuje na konci kalendárneho roku výsledky svojej činnosti a robí nové plány do budúcnosti. V školskej praxi dochádza k bilancii obyčajne uprostred kalendárneho roku — v máji, v júni, teda na konci školského roku. Pri tejto príležitosti by som sa v krátkej poznámke chcela vrátiť k jednej z oblastí činnosti fakultnej organizácie ZČSSP pri Filozofickej fakulte UPJŠ, k už tradičnej súťaži „Čo vieš o ZSSR?", a poukázať na jej prínos, ale predovšetkým na potrebu ďalšej inovácie tejto súťaže.

Napriek tomu, že sa súťaž organizuje rok čo rok, nestala sa formálnou záležitosťou. Zakaždým sa tu objaví čosi nové, čo ju robí zaujímavejšou. Aj tento rok priniesol so sebou zmeny, a to tak kvantitatívneho ako aj kvalitatívneho rázu. Po prvýkrát sa preniesla súťaž do základných organizácií ZČSSP. To umožnilo, aby sa do súťaže a jej príprav zapojilo viac poslucháčov. Len potom sa zorganizovalo v spolupráci so SZM celofakultné kolo, ktorého sa zúčastnili víťazné družstvá jednotlivých ZO. Súťažilo sa vo viacerých oblastiach: kultúra, šport, politický život, úspechy ZSSR pri výstavbe komunizmu. Samotné otázky boli zaujímavé a nemali len čisto kvízový, ale výchovno-vzdelávací charakter. A hlavne v tom vidíme my poslucháči cieľ tejto súťaže. Snáď by bolo treba v budúcnosti venovať väčšiu pozornosť lepšej hodnotovej vyváženosti jednotlivých otázok. Mali sme niekedy pocit, že výška bodovania nezodpovedá hodnote otázky, teda niektoré otázky boli náročnejšie, iné menej náročné.

Súťaž „Čo vieš o ZSSR?" zanechala v nás príjemný pocit z dobre vykonanej práce. Priniesla nám poučenie i zábavu. O veľkom záujme svedčí i to, že sa jej okrem súťažiacich zúčastnilo veľa poslucháčov, ktorí povzbudzovali svojich kolegov. Atmosféra kvízového večera sa niesla v znamení zdravej súťaživosti. Účastníci kvízu prejavili dobré vedomosti o krajine našich priateľov a každý z prítomných študentov si mohol odniesť mnoho nových a zaujímavých poznatkov.

Napriek tomu si myslíme, že by sme sa nemali uspokojiť len s dosiahnutými výsledkami. Mali by sme využiť záujem poslucháčov o túto súťaž a stimulovať ho ďalším skvalitnením súťaže. Navrhovali by sme, aby sa v budúcnosti zorganizovalo tretie kolo súťaže, a to buď v rámci všetkých prešovských fakúlt, alebo v rámci celej univerzity. My poslucháči by sme takéto skvalitnenie súťaže privítali.

Nataša Vargová, III. roč. FF UPJŠ

Princíp jednoty výchovy a vyučovania

(Dokončenie z 1. str.)

nosti študenta je štúdium, preto aj hlavnou sférou jeho výchovy musí byť vyučovací proces. S. I. Achangelskij hovorí o zákone jednoty vyučovania a výchovy takto: „Vyučovanie a výchova predstavujú vzájomne zjednotené pôsobenie na formovanie osobnosti študentov (učiacich sa), na ich vedomosti, návyky, zručnosti, chápanie sveta, mravné postoje. Vyučovanie je vždy výchovou a cieľavedomá výchova — vyučovaním."[2] Archangelskij ďalej konkretizuje, čo sa v podmienkach vysokej školy vzťahuje k úlohám výchovy v procese vyučovania. Ide o rozvíjanie záujmu študentov o vedecké poznanie, o aktívne samostatné získavanie vedomostí, osvojovanie návykov a zručností racionálnej učebnej, vedeckej i profesionálnej práce, o formovanie materialistického vedeckého svetonázoru komunistickej ideovosti, širokého všeobecne kultúrneho rozhľadu, o osvojenie si takých vlastností osobnosti, ako sú zmysel pre povinnosť, dôstojnosť a zodpovednosť vo všetkých druhoch činnosti a postupoch[3].

Každý učebný predmet disponuje výchovnými prostriedkami a možnosťami, i keď tieto nie sú rovnaké. Každá vedná disciplína má svoje zvláštnosti. Mimoriadne postavenie v učebných programoch zaujímajú spoločenskovedné disciplíny, ktoré sú svojím obsahom priame a priamo spojené s komunistickou ideológiou. V prírodovedných a technických disciplínach výchovné aspekty nevystupujú tak zreteľne, treba ich hľadať a využívať; tu veľa závisí od pedagogického majstrovstva učiteľa.

V premietaní princípu jednoty výchovy a vyučovania do práce učiteľa so študentmi v jednotlivých základných formách výučby a elementoch vyučovacieho procesu je potrebné poznanie charakteristických znakov foriem výučby, úloh a funkcií, ktoré každá z nich plní a ktoré sú pre každú z nich špecifické, lebo len ich komplexné pôsobenie vedie k realizácii cieľa komunistickej výchovy. Napr. pokiaľ ide o **vysokoškolskú prednášku** (stále patrí k základným dominujúcim formám a metódam výučby), ona plní dve zásadné úlohy: 1. informatívnu — oboznámenie študentov so základným obsahom, zákonitosťami a princípmi daného učebného predmetu, 2. formatívnu — upevňovanie a formovanie ideovo-teoretickej a profesionálnej prípravy študentov, princíp jednoty výchovy a vyučovania. Úlohou učiteľa je dbať o jednotu poznávacej i výchovnej úlohy prednášok, pretože tieto mu prostredníctvom štruktúry obsahu, metód, využívaním ústnej, živej reči, príkladom vlastnej osobnosti umožňujú vplývať na rozvoj intelektu, emocionálnej oblasti, komunistického presvedčenia i morálnych vlastností študentov. Medzi najvýraznejšie nedostatky, znižujúce výchovnú funkciu prednášky, patrí prílišné preferovanie informatívnej úlohy; ostatné unikajú pozornosti učiteľa. Hlbokú pravdu vyjadrila L. A. Toruncevová, hovoriac, že „musí byť výchovný potenciál všetkých prednášok a každej jednotlivej témy premyslený rovnako starostlivo ako ich informatívny obsah"[4].

Výrazne výchovnú funkciu (popri učebno-vzdelávacej, motivačnej a kontrolnej) plnia aktívne formy výučby — **semináre a cvičenia.** — Oproti prednáške vyžadujú aktívnu, tvorivú, samostatnú prácu študentov v riešení konkrétnych úloh. V seminároch a cvičeniach učiteľ pracuje s menej početnou skupinou študentov, čo mu dovoľuje plnšie uplatňovať individuálny prístup k študentom, má lepšie možnosti pôsobenia na charakterové a morálne vlastnosti študentov, na utváranie odborného, politického i morálneho profilu jednotlivcov i kolektívu študentov. Účinnejšie môže zároveň využívať a opierať sa o výchovný vplyv kolektívu a výraznejšie sa prejavuje i vplyv osobnosti učiteľa.

Prehĺbenie výchovného pôsobenia na študentov učiteľovi umožňuje i taká forma práce ako sú **konzultácie.** Práve v nich — najmä v individuálnych konzultáciách — má možnosť bližšie poznať študentov, ich individuálne osobitosti, študijné i vedecké záujmy, kvalitu samostatnej práce, ale i postoje a názor študentov — poznať ich vnútorný svet. Na základe takéhoto poznania učiteľ robí primeranejšie postupy — či ide o usmernenie, korekciu práce a názorov študentov, pomoc a pod.

Kontrola a hodnotenie výsledkov pedagogického procesu je neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacej práce učiteľa vysokej školy. Preverovanie a hodnotenie vedomostí (či už ide o priebežnú kontrolu štúdia, zápočty alebo skúšky) plní opäť rad základných funkcií (gnozeologickú, didaktickú, kontrolnú a informatívnu; motivačnú, diagnostickú a prognostickú, regulačnú a selektívnu), pričom však nie každý, kto skúša, si uvedomuje všetky tieto funkcie. Dosť často sa preferujú také, ako je kontrolná a informatívna, ďalej selektívna, hoci ostatné majú tiež svoje opodstatnenie. Je potrebné uvedomiť si možnosti výchovného dopadu skúšky alebo priebežnej kontroly na osobnosť študenta a venovať jej viac pozornosti. R. Štepanovič veľmi zreteľne píše: „Výchovná funkcia preverovania spočíva najmä v tom, že za pomoci učiteľa zabezpečuje rozvoj študentovej individuality, prehlbuje záujem o štúdium, dáva možnosť dôslednejšie poznať vlastné schopnosti, vedie k utváraniu pozitívnych vôľových a charakterových čŕt, ako je zodpovednosť, svedomitosť, vytrvalosť, dôvera vo vlastné sily, systematičnosť, dôslednosť ap."[5]

V krátkom článku nemožno venovať pozornosť uplatňovaniu princípu jednoty výchovy a vyučovania v ďalších formách a druhoch pedagogickej činnosti učiteľa, ako sú napr. kolokviá, exkurzie, SVOČ, alebo zvlášť výrazne v rámci spoločensko-politickej praxe; táto problematika by musela byť témou samostatného pojednania.

Zhŕňajúco možno povedať: Dosahovanie cieľa výchovy, všestranného a harmonického rozvoja osobnosti, rozpracovaného v podobe konkrétneho plánu komunistickej výchovy, učebných plánov a iných základných a pre prácu učiteľa vysokej školy záväzných dokumentov, sa opiera o rad princípov marxistickej pedagogiky. Ku kľúčovým patrí princíp jednoty výchovy a vyučovania. Jeho premysleným uplatňovaním vo výchovno-vzdelávacom procese je možné zabezpečiť aktuálnu požiadavku dneška: zvýšiť kvalitu a účinnosť práce vysokej školy pri formovaní osobnosti budúcich vysokoškolsky vzdelaných odborníkov. To si však vyžaduje od každého učiteľa dôsledné zamýšľanie sa nad prípravou i realizáciou každej vyučovacej jednotky, a samozrejme aj v ostatných formách práce so študentmi v zmysle hľadania všetkých možností širokého výchovného vplyvu na študentov. Vedzme, že nikdy nepôsobíme na rozvoj len jednej stránky osobnosti — napr. len na intelekt, pôsobíme na celú osobnosť študenta; nech je teda zmyslom našej práce rozvíjať všetky stránky osobnosti.

Citovaná a použitá literatúra:

[1] L. I. Brežnev: Leninskou cestou, Moskva 1972, s. 429—430.

[2] S. I. Archangelskij: Učebnyj process v vyššej škole, jego zakonomernyje osnovy i metody, Moskva 1980, s. 115.

[3] Tamtiež.

[4] Základy metodiky výuky filozofie, SPN Bratislava 1976, s. 195.

[5] R. Štepanovič: Preverovanie vedomostí na vysokej škole, SPN Bratislava 1973, s. 22.

PhDr. Mária Bačová,
FF UPJŠ Prešov

DOSIAHNEME VYŠŠIU KVALITU VÝUČBY V ŠTÚDIU POPRI ZAMESTNANÍ?

V zmysle zákona o vysokých školách č. 39/1980 Zb. z 10. apríla 1980, § 32, štúdium popri zamestnaní je riadne štúdium. Obsah tohto štúdia je určený študijnými odbormi a obsah študijných odborov vymedzujú učebné plány.

Pre poslucháčov riadneho, t. j. denného štúdia, a štúdia popri zamestnaní sú v rovnakej miere záväzné osnovy z jednotlivých predmetov. Z vyššie uvedeného vyplýva, že iba **forma štúdia** *je pre poslucháčov denného a pre poslucháčov štúdia popri zamestnaní rozdielna. Pre poslucháčov obidvoch foriem sa určuje tá istá študijná literatúra, tie isté otázky na skúšku, i skúšky sú z rovnakých predmetov. Poslucháči štúdia popri zamestnaní po úspešnom absolvovaní príslušnej fakulty získajú taký istý diplom ako študenti denného štúdia. Slovom, obidve formy štúdia sú rovnocenné.*

Vychádzajúc predovšetkým z vlastných skúseností, ale aj z poznatkov niektorých iných učiteľov na Právnickej fakulte UPJŠ, musíme konštatovať, že výsledky štúdia popri zamestnaní nie sú uspokojivé.

Mnohí poslucháči ŠPZ Právnickej fakulty neštudujú systematicky od jednej konzultácie k druhej, povinnú literatúru nekonspektujú včas, a keď — tak mnohí iba opíšu text bez toho, aby si osvojili hlavné myšlienky z literatúry, ktorá je určená aj na konspektovanie.

Pre ilustráciu nech nám poslúžia niektoré výsledky písomných testov poslucháčov II. ročníka v 4. skupine z politickej ekonómie. V tejto skupine v školskom roku 1980/81 boli urobené dva písomné testy v zimnom a dva v letnom semestri. Pri prvom teste z 24 poslucháčov na konzultácii bolo prítomných 19. Test pozostával z piatich otázok, ktoré boli vysvetlené na úvodnej konzultácii. Odpoveď na každú otázku sa hodnotila od 1 do 5 bodov, podľa kvality odpovede. Z 19 prítomných poslucháčov z možných 25 bodov iba dvaja dosiahli od 11 do 15 bodov, o ktorých možno povedať, že ich test bol vyhovujúci. Ostatní 17 nevyhoveli.

Na druhej konzultácii z 21 prítomných poslucháčov vyhovelo podľa písomných odpovedí iba 5, t. j. tí, ktorí dosiahli viac ako 10 bodov. Na tretej konzultácii z 22 prítomných vyhovelo 8 a na štvrtej z 18 prítomných taktiež 8 poslucháčov. Podobné výsledky boli dosiahnuté aj u poslucháčov v skupine č. 2.

V školskom roku 1981/82 z predpísanej látky politickej ekonómie za zimný semester boli urobené 3 písomné testy, a to u poslucháčov II. ročníka v 3. skupine. Obsah testov bol z tej istej látky ako v uplynulom školskom roku. Výsledky boli nasledovné: Pri prvom teste z 23 poslucháčov zúčastnilo sa konzultácie iba 14 poslucháčov, z ktorých vyhovujúce výsledky dosiahol iba jeden poslucháč. Na ďalšej konzultácii z 23 poslucháčov test písali 18 (piati neprišli), z ktorých ani jeden poslucháč nepreukázal potrebné vedomosti. Tretieho testu sa z 23 poslucháčov zúčastnilo iba 8, z ktorých vyhovel len jeden poslucháč.

O niečo lepšiu prípravu a väčšiu účasť na konzultáciách preukázali poslucháči toho istého ročníka v 4. skupine.

Zaráža predovšetkým značná absencia poslucháčov na konzultáciách, ktorá je v porovnaní s minulým školským rokom vyššia. Hlavná príčina tohto negatívneho javu spočíva v tom, že často v deň, keď sú konzultácie, sú aj termíny opravných skúšok.

Výsledky doterajších testov potvrdzujú, že ani na jednej konzultácii nebolo možné konštatovať, aby aspoň 50 % z prítomných poslucháčov si svoje študijné povinnosti plnilo už v priebehu semestra.

Uvedená situácia súvisí aj s výberom uchádzačov do I. ročníka právnického štúdia. Domnievam sa, že na Právnickú fakultu ŠPZ dostávajú sa aj takí ľudia, ktorí nemajú veľký osobný záujem o toto štúdium. Zrejme niektorí poslucháči ŠPZ prišli na Právnickú fakultu len preto, že pri komplexnom hodnotení bolo im uložené zvyšovať si kvalifikáciu. Teraz však nejde tak o výber, ale o to, ako zabezpečiť, aby absolútna väčšina poslucháčov ŠPZ vo všetkých ročníkoch systematicky študovala a aby štúdium ŠPZ bolo v podstate na rovnakej úrovni ako denné štúdium.

Kde hľadať korene doterajšej nízkej úrovne štúdia popri zamestnaní? Hlavná príčina spočíva predovšetkým v nás — v učiteľoch — pedagógoch. Nemáme v podstate rovnaký prístup k poslucháčom ŠPZ. Nestačí dať poslucháčom zoznam literatúry a bez sústavnej kontroly a hodnotenia poslucháčov ŠPZ zapísať im na konci semestra „započítané".

Je pravda, že doteraz nie je podľa charakteru jednotlivých predmetov rozpracovaná metodika vedenia konzultácií ŠPZ na Právnickej fakulte. A pokiaľ bolo niečo uverejnené, nie je to každému prístupné. Problematike metodiky vedenia konzultácií by mali venovať oveľa väčšiu pozornosť predovšetkým katedry. Konzultácie v rámci ŠPZ z hľadiska metodiky môžu byť zabezpečené rôznym spôsobom. Avšak na každej konzultácii musí sa uskutočniť určitou formou priebežná kontrola individuálneho štúdia,

(Pokračovanie na 6. str.)

Bronz za pracovnú iniciatívu

V súlade so závermi XVI. zjazdu KSČ sa predpokladá, že hybnou silou pri uskutočňovaní hospodárskeho a sociálneho programu KSČ budú pracovné kolektívy, ktoré sa aktívne zapojili do hnutia brigád socialistickej práce. V nich sa vytvára socialistický vzťah k práci, súdružské vzájomné vzťahy, dochádza k všestrannejšiemu rozvoju osobnosti človeka, jeho politickej a spoločenskej angažovanosti.

8. 4. 1981 bol na základe rozhodnutia predsedníctva Okresného výboru OZ pracovníkov školstva a vedy 11-člennému kolektívu súťažiacemu o titul BSP na Katedre organickej chémie a biochémie udelený titul BSP I. stupňa s právom nosiť bronzový odznak. Tým sa završila prvá etapa úspešnej činnosti kolektívu.

Vzhľadom na to, že na katedre okrem zabezpečovania výuky z organickej chémie a biochémie sa prevádza aj základný výskum v rámci štátneho plánu výskumu, a tiež spolupráca s výrobnými podnikmi a Výskumným ústavom chemických vlákien vo Svite, sú kladené na pracovníkov katedry zvýšené požiadavky. Členovia BSP okrem povinností vyplývajúcich z vyučovacieho procesu zabezpečujú chod prístrojového parku katedry, ako sú: jadrová magnetická rezonancia, infračervená spektroskopia, ultrafialová spektroskopia, plynová chromatografia, meranie dipólových momentov, meranie kinetiky rýchlych chemických reakcií. Zvládnutie obsluhy a údržby náročných prístrojov a ich efektívne využitie si vyžaduje iniciatívny prístup pracovníkov a presnú koordinovanosť ich práce. Členovia BSP zabezpečujú sklady chemického skla, chemikálií, DKP, čím napomáhajú vedeniu katedry vytvárať podmienky pre plynulý chod práce.

Veľa úloh čaká kolektív pri uvedení do chodu nového prístroja Tesla BS 567 A 100 MHz NMR spektrometra s Fourierovskou transformáciou, ktorý umožňuje ďalší kvalitatívny rozvoj vedeckovýskumnej práce katedry.

Všetky tieto úlohy sú zapracované do dlhodobého plánu BSP, napomáhajú rozvoj celej katedry, ako kolektívu tak aj jednotlivcov. Kolektív BSP v spolupráci s OÚ ROH a ZČSSP tiež rozpracoval plán ideovo-výchovnej a kultúrnej činnosti na podmienky pracoviska a využívania voľného času.

Týmto boli vytvorené podmienky, pre obhajobu čestného názvu BSP, ako aj položené základy k dosiahnutiu strieborného odznaku brigády.

RNDr. Dušan Koščík

DOSIAHNEME VYŠŠIU KVALITU VÝUČBY V ŠTÚDIU POPRI ZAMESTNANÍ?

(Dokončenie z 5. str.)

výsledky ktorej by sa mali vyhodnocovať a s výsledkami tohto hodnotenia by sa mali oboznámiť všetci učitelia, ktorí zabezpečujú konzultácie v príslušnej skupine. Táto úloha mohla by byť náplňou práce vedúceho učiteľa ročníka, resp. učiteľa skupiny.

Vzhľadom na doterajšiu všeobecne nízku úroveň individuálneho štúdia sa naše konzultácie často obmedzili na niekoľkohodinový výklad príslušných tém zo strany učiteľa. Takýto, niekedy monotónny výklad unavuje poslucháčov i samotného učiteľa. K skvalitneniu našej práce by prispelo, keby výklad učiteľa na konzultáciách mohol byť sprevádzaný názornými pomôckami s využitím existujúcej audiovizuálnej techniky.

Učiteľ, ktorý zabezpečuje konzultácie v ŠPZ, musí venovať príprave v porovnaní s prípravou na prednášku či seminár poslucháčov denného štúdia oveľa väčšiu pozornosť. Táto príprava vyžaduje predovšetkým určiť hlavné problémy, ktoré treba vysvetliť, zdôrazniť, z akej literatúry treba danú problematiku naštudovať, oboznámiť poslucháčov, akým spôsobom bude uskutočnená kontrola individuálneho štúdia, atď. Keď k tomu pridáme určitú, ale dôslednú náročnosť pri skúškach zo všetkých predmetov, potom uplatnenie vyššie uvedených zásad musí viesť k postupnému zvyšovaniu kvality výučby v štúdiu popri zamestnaní.

Žiaden učiteľ by nemal prejsť mlčaním a nevšímať si tých poslucháčov, ktorí sa pravidelne nezúčastňujú na konzultáciách. Poslucháč, ktorý vynechá konzultáciu (ktoré sú povinné), by mal dostať za úlohu z každého vynechaného predmetu napísať písomnú kontrolnú prácu na určenú tému a odovzdať ju na najbližšej konzultácii. V opačnom prípade poslucháči, ktorí riadne navštevujú konzultácie, môžu mať odôvodnený pocit nespravodlivosti, resp. neobjektívneho posudzovania takýchto absentérov.

Vedeniu Právnickej fakulty sú známe nedostatky, ktoré sa vyskytujú v ŠPZ. Preto napríklad v apríli 1981 bola zorganizovaná fakultná kontrola k problémom ŠPZ. O prekonanie nedostatkov ŠPZ snaží sa aj ZV ROH, ktorý dňa 18. 1. 1982 organizoval prevádzkovú poradu, závery ktorej boli pojaté do Príkazu dekana č. 16/1982. Ide o to, aby každá katedra a každý pedagóg v zmysle uvedeného príkazu dekana, ktorý vychádza z dokumentu Ďalší rozvoj čs. výchovno-vzdelávacej sústavy, z pokynu Ministerstva školstva SSR z 2. 9. 1980 (12039/80-301), ako aj zo záverov XVI. zjazdu KSČ — prispel k zdokonaleniu jestvujúceho systému ŠPZ a k prekonávaniu existujúcich nedostatkov.

Na záver treba zdôrazniť všeobecnú požiadavku: keď chceme dosiahnuť vyššiu kvalitu výučby v ŠPZ, treba zrovnoprávniť v praxi obidve formy štúdia, zvýšiť kvalitu práce všetkých učiteľov a vo vzťahu k poslucháčom ŠPZ uplatniť také kritériá pri zápočtoch i pri skúškach, ako ich používame v podstate voči poslucháčom denného štúdia.

Doc. RSDr. V. Kapišovský, CSc.,
Kabinet M-L pri Právnickej fakulte UPJŠ

Využitie imunologických metód v praxi kožnej kliniky

Prudký rozvoj imunológie v poslednom období podnietil viaceré pracoviská k štúdiu tohto dôležitého a zaujímavého vedného odboru a k využívaniu jeho poznatkov pre diagnostiku, pochopenie patogenézy, terapiu, prevenciu i prognózu značného počtu ochorení.

Pre poznanie imunitných mechanizmov boli vyvinuté mnohé jednoduché i náročné imunologické metódy, ktorými sa dá zhodnotiť aktuálny stav imunitného systému, dá sa vyšetriť stupeň antiinfekčnej imunity, riešia sa nimi problémy pri transplantáciách, sleduje sa protinádorová aktivita a diagnostikujú sa imunopatologické stavy.

V imunologickom laboratóriu kožnej kliniky boli zavedené tieto metódy pre sledovanie imunitných procesov realizovaných obidvoma efektorovými systémami — protilátkovou a celulárnou imunitou:

1. **Metóda na určovanie hladiny imunoglobulínov,**
2. **Kvantitatívne stanovenie transferínu, ceruloplazmínu a prealbumínu,**
3. **Stanovenie hladiny cirkulujúcich imunokomplexov,**
4. **Vyšetrenie fagocytózy,**
5. **Sledovanie nukleolárnej aktivity lymfocytov,**
6. **Vyšetrovanie T-lymfocytov pomocou rozetového testu s baraními erytrocytmi.**

Uvedenými metódami vyšetrujeme pacientov kožnej kliniky s predpokladanými poruchami imunitného systému a pacientov sústredených v rámci Krajskej melanómovej komisie.

Dlhšie skúsenosti s využitím týchto metód dokazujú, že pomocou nich sa možno informovať o aktuálnom stave obranyschopnosti jedinca a na základe toho možno uplatniť zásady racionálnej terapie.

RNDr. M. Dubivská,
Kožná klinika FNsP

Zaostrené na biochémiu

Hovorí sa, že ľudia sa zaoberajú biochémiou od nepamäti pri výrobe alkoholických nápojov a chleba. A predsa až v roku 1903 Neuberg zavádza názov biochémia, aby takto označil vedu vznikajúcu na rozhraní chémie a biológie. Vznik biochémie súvisí bezprostredne s diferenciáciou vied. Chémia sa v dôsledku nahromadených poznatkov postupne člení na anorganickú, organickú, analytickú a fyzikálnu. Z organickej chémie sa neskôr vyčleňuje biochémia, ako veda zaoberajúca sa štúdiom chemických procesov prebiehajúcich v živých sústavách.

Biochémia je typická interdisciplinárna veda, stojaca uprostred chémie a biológie, kooperujúca s biofyzikou a molekulovou biológiou pri získavaní esenciálnych poznatkov o živých sústavách na báze molekulových štruktúr. Ako nová vedná disciplína udomácňuje sa tak na chemických, ako aj lekárskych, veterinárskych, farmaceutických, poľnohospodárskych a iných pracoviskách. Rozvíja sa základný a aplikovaný výskum. V šesťdesiatych rokoch sa prudko rozmáha aplikovaná forma biochémie — klinická biochémia, ktorá sa stala nepostrádateľnou pre medicínu. Dnes však musíme konštatovať, že v takomto prudkom rozvoji išlo viacej o biochemizáciu výskumu, ako o samostatný rozvoj biochémie. U nás sa napr. došlo k záverom, že biochémiu ako vedný odbor už nie je potrebné ďalej budovať, pretože sa rozvíja vlastne takmer na každom pracovisku biologického typu. Nedá sa tvrdiť, že by sa v delokalizovanom biochemickom výskume na rôznych pracoviskách akadémie a vysokých škôl nezískavali cenné výsledky biochemického charakteru, treba si však priznať, že takýto výskum sa často uspokojuje so získaním rozličných biochemických údajov či zmien, bez hlbšieho poznania ich molekulovej podstaty.

V súčasnom období sme svedkami rozvoja ďalšej hraničnej disciplíny — biofyziky. Rozvoj takých oblastí biofyziky, ako je molekulová biofyzika, membránový transport, bioenergetika, fotochemické procesy a pod., je závislý na súčinnom napredovaní samotnej biofyziky, ale aj biochémie. Génové a enzýmové inžinierstvo sa stáva vo vyspelých krajinách už realitou, o čom svedčia závery XXVI. zjazdu KSSZ a XVI. zjazdu KSČ o rozvoji molekulovej biológie.

História vzniku biochémie na UPJŠ siaha do roku 1949, keď sa zakladá Katedra biochémie na Lekárskej fakulte. Na nej prebiehala výuka biochémie aj pre študentov Prírodovedeckej fakulty od jej založenia až do roku 1971. Harmonický rozvoj prírodovedných disciplín, ale hlavne

(Pokračovanie na 16. str.)

VII. celoškolská konferencia SZM

20. 3. 1982 sa zišlo v Košiciach 209 delegátov na konferencii SZM, kde kriticky a náročne zhodnotili činnosť celoškolskej organizácie za obdobie od VI. celoškolskej konferencie.

VII. CŠK sa zišla v období, keď naša spoločnosť začala iniciatívne plniť závery XVI. zjazdu KSČ a keď náš pracujúci ľud začal nadšene premieňať v skutky progresívne volebné programy, prijaté vo voľbách do zastupiteľských orgánov.

Delegáti medzi sebou prijali milých a vzácnych hostí, akými nám rozhodne boli prof. Ing. M. Baran, CSc., rektor UPJŠ, prof. PhDr. I. Bajcura, CSc., doc. PhDr. I. I. Ferenc, CSc., doc. PhDr. F. Mihina, CSc., prof. RNDr. J. Daniel-Szabó, CSc., s. Gymerský zo SÚV SZM a s. Užák z KV SZM.

„Správu o činnosti CO SZM a o ďalších úlohách", s ktorou vás zoznámime v najbližšom čísle, predniesol predseda CV SZM s. Jaroslav Švorc. Poukázal na úspechy dosiahnuté v uplynulom období, ako aj na nedostatky a problémy, ktoré sa v práci celoškolskej organizácie vyskytli. Konštatoval, že celoškolská organizácia v roku konania XVI. zjazdu našej strany vykonala veľký kus záslužnej práce. Dosiahla významné úspechy v oblasti letnej aktivity a pracovnej iniciatívy, v prehĺbení komunistickej výchovy na pôde študentských domovov, výrazne sa rozvinula kultúrnozáujmová činnosť našich zväzákov.

Konferencia zvolila 15-členný Celoškolský výbor SZM, ktorého predsedníčkou sa stala dr. Jarmila Papová, ďalej Revíznu komisiu CV SZM ako aj delegátov na V. celoštátnu vysokoškolskú konferenciu.

Mimoriadne bohatá a tvorivá diskusia ubezpečila všetkých prítomných, že mnoho našich popredných funkcionárov nepozná pojem formalizmus v práci. Búrlivý potlesk súhlasu zožali najmä predseda PF Pavol Sovák a vedúci I-klubu s. Šlepecký.

K delegátom sa prihovoril aj rektor univerzity prof. Ing. M. Baran, CSc., ktorý sa poďakoval odchádzajúcim členom CV SZM a novozvoleným poprial mnoho tvorivých síl do ďalšej práce.

Na záver konferencie sa za prejavenú dôveru poďakovala predsedníčka CV SZM s. Papová, ktorá veľmi kladne ohodnotila prácu odchádzajúcich členov CV: prácu s. Vojčíka, s. Haláta, s. Kônečnej, s. Draveckej, s. Szabóovej, s. Hutňana, s. Lacjaka, a predovšetkým dlhoročného člena CV SZM s. J. Švorca. Každý z nich odviedol za predchádzajúce obdobie kus svedomitej a neľahkej práce, za čo im patrí vďaka všetkých nás.

VII. celoškolská konferencia SZM bola ukončená československou štátnou hymnou.

Eva Ďurkáňová

HLAS vysokoškolákov UPJŠ

SZM ČSSR

ZÁVÄZOK

na počesť III. zjazdu SZM a V. CVK

ÚV SZM zvolal na november 1982 vrcholný orgán Socialistického zväzu mládeže — III. zjazd. Bude to významná udalosť v živote a práci všetkých zväzákov. Zjazd posúdi dosiahnuté výsledky a vytýči ďalšiu líniu v zväzáckej práci do ďalších rokov.

Pre podporu tohto rokovania sa my, zväzáci CO SZM na UPJŠ, zaväzujeme:

1. V rámci CO SZM sa budeme usilovať o zlepšenie študijných výsledkov, a to o 0,1, a zvýšime počet študentov s priemerom lepším ako 2,0 na 55 %.

2. Do letnej aktivity v r. 1982 zapojíme minimálne 50 % študentov.

3. Získame za rok 1982 200 dobrovoľných darcov krvi.

4. V rámci jarných brigád upravíme okolie študentských domovov v Prešove a v Košiciach.

5. Z radov študentov našej univerzity zapojíme do práce 550 študentov ako pionierskych vedúcich.

7. celoškolská konferencia SZM. Rektor univerzity blahoželá vyznamenaným.

Skúšky bez indexu

Jedenásteho marca 1982 sa na internáte Braňa Hronca v Bratislave začal o 17.00 boj. Boj vedomostí medzi zástupcami vysokých škôl. Tentokrát súťažili UK Bratislava a UPJŠ Košice.

Našu univerzitu reprezentovali Ivan Haluška, Fero Gutek, Pavol Hadary, Peter Kolár a Gejza Dunay. O povzbudzovanie sa postaralo takmer osemdesiat študentov z košických a prešovských fakúlt.

Celá súťaž sa niesla v dramatickom duchu, aj keď pre našu univerzitu sa už prvé kolo začalo stratou dvadsiatich piatich bodov. Tento značný bodový rozdiel v prospech UK mal vplyv aj na celkový výsledok, pretože náskok súperov sa nám už nepodarilo prekonať, hoci nám v poslednom kole víťazstvo ušlo len o vlások. Aj napriek tomu treba povedať, že úroveň vedomostí našich chlapcov bola vysoká a dobre reprezentovali našu UPJŠ.

O uvoľnenie napätej atmosféry sa postarali vysokoškolské súbory Gymnastik z UK a Divadielko poézie FF UPJŠ v Prešove. Študenti ukázali, že si nielen zvyšujú svoju kvalifikáciu, ale sa aktivizujú aj v iných oblastiach.

Súťaž v Bratislave sa skončila pre nás horšie, ale máme možnosť odplaty, ktorá bude v Košiciach. Netreba preto vešať hlavu, ale pripraviť sa, aby sme „v hanbe nezostali".

Naše družstvo na „Skúškach bez indexu".

Na súťaži sa predstavilo i ŠD SZM z Prešova.

Obecenstvo nezahálalo.

SNEMOVANIE ZVÄZÁKOV NA FILOZOFICKEJ FAKULTE

VIII. fakultná konferencia SZM pri Filozofickej fakulte v Prešove sa zišla 10. marca 1982 v Parku kultúry a oddychu v Prešove za účasti delegátov a hostí.

Zasadnutie otvoril s. Krupár. Pracovnú atmosféru navodila predsedníčka FO SZM s. Bajúsová, ktorá predniesla správu o činnosti organizácie za uplynulé obdobie a hlavné úlohy FO SZM v roku 1982. Podrobne zhodnotila prácu ZO na jednotlivých úsekoch činnosti, vyzdvihla kľady, no zároveň kriticky poukázala na nedostatky, ktoré bude treba v ďalšom období odstrániť. No i napriek tomu konštatovala, že úlohy VII. fakultnej konferencie boli splnené.

Prvoradou úlohou v oblasti IVP je naďalej zvyšovať účinnosť ideovo-výchovného pôsobenia SZM na vysokej škole. Nemôžeme byť spokojní s účasťou na IVP. V nasledujúcom období bude treba zvýšiť aj aktivitu zväzákov na seminároch.

ŠVOČ sa stala významnou súčasťou celkovej zväzáckej aktivity, o čom svedčia dosiahnuté výsledky. V šk. roku 1980/81 sa zapojilo do ŠVOČ 280 študentov. Do celoštátneho kola postúpilo 26 prác. Na celoštátnom kole sme získali tri druhé miesta a dve tretie.

Na úseku spolupráce s PO SZM dosahujeme už dlhší čas pekné výsledky. V snahe zlepšiť odbornú pripravenosť oddielových vedúcich sme spolu s KVR zorganizovali školenie III. kvalifikačného stupňa a minima. V minulom období sme nadviazali spoluprácu s Inštitútom PO SZM v Seči. Poskytli sme im vedúcich a tlmočníkov do medzinárodných táborov mládeže.

V minulom školskom roku úspešne prebehla akcia „Daruj krv — zachránis život". Záväzok v tejto oblasti sme prekročili, keď sa do akcie zapojilo 63 študentov.

Otázky štúdia považujeme za jednu zo základných oblastí, ktorej sme venovali i budeme venovať veľkú pozornosť. Študijné výsledky našich zväzákov už dlhí čas patria k najlepším na univerzite. V minulom roku bol študijný priemer na našej fakulte 1,68.

Delegáti schválili záväzok na počesť III. zjazdu SZM a 65. výročia VOSR. Najaktívnejší študenti a predstavitelia fakulty, ktorí značnou mierou prispeli k činnosti fakultnej organizácie, boli odmenení diplomami a vyznamenaniami SZM.

Po prestávke nasledovala podnetná a zaujímavá diskusia, v ktorej vystúpili hostia aj delegáti. Nebáli sa vystúpiť s kritickými pripomienkami na prácu zväzákov, ale zároveň sme si vypočuli niekoľko dobrých návrhov, ako by sa mohla naša práca zlepšiť. Na záver nasledovala voľba fakultného výboru a revíznej komisie. Za predsedníčku bola opäť zvolená s. Marta Bajúsová, ktorá si doposiaľ svoje povinnosti svedomite plnila. Do fakultného výboru pribudli noví členovia, ktorým nechýba elán a chuť do práce.

E. Kupčíková

XIX. zjazd Komsomolu sme privítali besedou

Pri príležitosti 37. výročia oslobodenia našej vlasti Sovietskou armádou usporiadali členovia Klubu mladých priateľov ZSSR, ktorý aktívne pracuje na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ, besedu o knihe L. I. Brežneva „O mládeži", vydanej nakladateľstvom Smena r. 1981. Na besede sa zúčastnili aj sovietski komsomolci — Viera Panfilovová a Alexander Bondar, ďalej súdr. Ing. Anna Ninčáková, CSc., predsedníčka Sekcie pre prácu s vysokoškolskou mládežou pri KV ZČSSP, a za vedenie Katedry jazykov UPJŠ súdr. PhDr. Vasil Jabur. Touto besedou privítali všetci prítomní významnú udalosť sovietskej mládeže, ktorá sa práve konala — XIX. zjazd Komsomolu.

Členovia Klubu mladých priateľov ZSSR tak pokračujú v sérii besied ku knihám L. I. Brežneva, ktoré boli organizované v predchádzajúcich rokoch, a to Malá zem, Znovuzrodenie a Celina. Teraz sa zamerali na články a prejavy s. L. I. Brežneva, s ktorými vystúpil pri rôznych významných udalostiach a v ktorých sa s uznaním a úctou prihovára k súčasnej mládeži. L. I. Brežnev vo svojej knihe hovorí o veľkých premenách sovietskeho štátu, ktorých sa mládež aktívne zúčastňovala a zúčastňuje, či to už boli roky Občianskej a Veľkej vlasteneckej vojny, alebo sú to roky mierového budovania socializmu a základov komunizmu.

Knihu „O mládeži" rozobrali členovia Klubu podľa jednotlivých kapitol; v úvode Ivan Batko, posluchač 1. roč. FtI, oboznámil prítomných so životom a činnosťou L. I. Brežneva. K jednotlivým kapitolám: Leninský zväz mládeže — pomocník a záloha komunistickej strany, Mládež na stavbách komunizmu, Nesmrteľné hrdinstvo obrancov socialistickej spoločnosti, Učiť sa komunizmu, Sme internacionalisti, podali členovia Klubu krátku charakteristiku a v 23 príspevkoch priblížili prítomným úlohy a poslanie leninského Komsomolu v jeho 60-ročnej aktívnej činnosti.

Na besede vystúpili aj hostia: za sovietskych komsomolcov pozdravil prítomných Alexander Bondar, za Katedru jazykov vystúpil dr. Jabur a vysoko hodnotil prácu Klubu mladých priateľov ZSSR, za KV ZČSSP vystúpila Ing. A. Ninčáková, CSc., so slovami uznania k činnosti členov Klubu.

Na záver besedy zazneli optimistické slová L. I. Brežneva (str. 166), prednesené Jankou Guľašiovou, poslucháčkou 1. roč. M-F: „Sme silní preto, že socializmu a komunizmu patrí budúcnosť. Sme silní preto, že slúžime veľkým, humánnym cieľom, že všetka naša práca slúži ľudu, boju za jeho šťastie. Sme silní preto, že bojujeme za uskutočnenie najsvetlejších ideálov ľudstva. A pre Komsomol niet úlohy, ktorá by bola dôležitejšia a čestnejšia, než vychovávať z mladej generácie svojej krajiny oddaných komunistov, dôstojných pokračovateľov v diele veľkého Lenina."

PhDr. Anna Dančíková,
odb. as. KJ UPJŠ

XVII. PRÍRODOVEDECKÉ DNI

V dňoch 19. — 21. marca 1982 sa konali už tradičné Prírodovedecké dni, ktoré sú oslavou Dňa učiteľov, symbolom spolupatričnosti študentov a asistentov k PF UPJŠ.

Čo by to bola za prírodovedecká akcia, ktorá by svoju hlavnú časť nemala v ich už tradičnom kultúrnom stánku, v Dome umenia. Tohtoročný ŠTRK — súčasť i časti Prírodovedeckých dní, nebol veru žiadnou výnimkou.

Všetkému však predchádzala honba za lístkami. Verte, že to nie je žiadna slasť zohnať lístok, keď na ZO sa prideľuje polovičný počet, ako je počet jej členov. Niet sa ani čomu divit, veď akcie prírodovedcov sú známe svojou atmosférou a hlavne zárukou: čo akcia — to zážitok. A tak medzi študentmi (asistentov nevynímajúc) známe zháňanie lístkov je tradíciou, ba čo viac, neodmysliteľnou súčasťou, a nerýka sa to len tejto akcie.

Samotný ŠTRK bol akousi hádankou, pretože po odchode známych štrkáčov, ako boli Jano Platnica, Oto Zupa, a bez zastúpenia asistentov to vyzeralo biedo, prebiedo. Ale naši študenti sa nedali. Ich „umelecké výtvory — Štrky" (mimochodom, navezeného ho tam bolo aj tak málo a boli akýsi piesčitý) stáli za vypočutie.

Veď kto by sa nechcel dozvedieť niečo z teórie a pravidiel zaobchádzania a hlavne hlavomútenia dievčat, o čom nás vo svojom referáte z dlhoročnej praxe presvedčal študent 4. r. TK Vacula. Alebo čo taká otázka, dnes veľmi aktuálna: problém „Martanov". Ich konverzácia by bola určite zaujímavá. Veď len taká jednoduchá veta ako „Anča tlačí traktor Zetor" vyvolala v preklade veľa dohadov a rôznych pazvukov, čo bolo pozorovanie študenta 2. r. MF Bratku.

Fyzika má skutočne veľký vplyv na potenciu žiaka na skúškach (veď zákon „zrýchlenie študenta pri odchode zo skúšky je priamo úmerné jeho vedomostiam" pomôže dnes určite veľa študentom v ich ďalšej skúšobnej praxi). Dôslova nás o tom presvedčil posluchač 3. r. MF G. Gerhardt.

O tom, že škvarky si veru nemožno mýliť a zamieňať za zvarky, vedia už deti v škôlke, a to bolo zas tvrdenie posluchárky V. r. FTL Pospíšilovej.

O úspechu týchto, ale i ďalších príspevkov svedčil stály potlesk, výbuchy smiechu a kanonáda v podobe papierových vrecúšok.

Takto krásne uvoľnení a s dobrou náladou sme sa pustili do ŠTRKovskej zábavy. A kto vydržal, neľutoval.

Všetko má svoj koniec, a tak cesta na inták, to bola toho dňa asi najhoršia chvíľa. Bolo vidieť, ako sa zdravo unavený národ vracia nad ránom do svojich príbytkov.

Bola sobota, pekné slnečné ráno (či pršalo?) a v telocvični na M6 sa zišli fanúškovia, aby sa pozreli, ako dopadne tohto roku súboj medzi asistentmi a študentmi PF UPJŠ.

Najprv sa hralo pod deravými košmi. Šťastie si sadalo z jednej na druhú stranu, až nakoniec po slabšom závere študentov zvíťazili asistenti 48:42. Pod sitom sa tiež urputne bojovalo, ale asistenti mali lepší príjem (možno pre väčšie rozmery) a zvíťazili 3:1.

Medzitým sa skončil šach a študenti nakoniec „hladko" vyhrali 5:4.

No a po výdatnom obede to najlepšie — futbal. Trochu pršalo (miestami až lialo) a tak mali naši borci k dispozícii vynikajúci terén (pravda, nie pre futbalistov). Jediný súdruh asistent Marko odhadol situáciu a zobral si na hlavu čiapku, a tak jeho ako jediného bolo možné z tých zablatených mátoh identifikovať, z čoho mal radosť aj reportér, ktorý za výdatnej pomoci obecenstva komentoval celý zápas. Divákom, ktorí mali plné ruky práce, sa najviac páčilo, keď brankár študentov urobil pár ukážkových rybičiek do blata — chcel dobehnúť svoj náprotivok, ktorého už nebolo možné identifikovať, a výkon študentského maskota Dunča (pes), ktorý najprv ponaháňal loptu a potom si uhasil smäd z brankárovho piva. Študenti vyhrali približne 8:3 a jedenástky, ktoré sa kopali na konci zápasu, na tom už nič nezmenili. Z ihriska sme odišli všetci mokrí, ale aj tak to bolo vydarené podujatie.

Každý pomerov znalý prírodovedec, ba aj neprírodovedec vie, čo za šifra sa skrýva pod týmto lákavým názvom: Besedy o rozličnom, všeličom i čomkoľvek inom. Vari niet študenta, ktorý by sa netešil na BOROVIČKI a „nebrúsil si zuby" na niektorého zo svojich asistentov. Veď aspoň tu sa im naskytá príležitosť aspoň raz zmeniť tú nepríjemnú ustálenosť, že asistenti kladú otázky a študent musí na ne horko-ťažko odpovedať. Teraz sa však karta obracia a asistenti sa dostanú do paľby všetečných študentských otázok. Predtým však, ako dôjde k samotným besedám, prebehne krátky kultúrny program, v ktorom sa ukáže, akých máme duchaplných a vtipných asistentov. Veď kto bol na tohtoročných BOROVIČKách, akiste si raz navždy zapamätá priebeh funkcie kosínus.

A po tomto krátkom programe si už každá ZO-čka „ukradne" svojho asistenta, na ktorého sa študenti chystajú už dlhý čas a zasypú ho množstvom otázok. Jedáleň ŠD na Medickej 6 sa potom ešte dlho otriasa salvami smiechu, veď neboli by to študenti, keby nechceli počuť akurát tie najzábavnejšie a najnezvyčajnejšie historky zo života svojich učiteľov. V takomto dobrom ovzduší prebehne celý večer a študenti sa rozchádzajú s pocitom, že ich asistenti sú takisto ľudia (z mäsa a kostí), že majú svoje záľuby, radosti aj starosti.

Chceme sa poďakovať všetkým asistentom a zvlášť súdruhovi dekanovi Prírodovedeckej fakulty, že takýmto spôsobom prispievajú k vytváraniu veľmi dobrých vzťahov medzi študentmi a asistentmi na našej fakulte.

Dušan Zaludko,
Ľudmila Čárska,
Martin Šuster

DRUŽBA V PRAXI

Už niekoľko rokov po sebe sa úspešne rozvíja spolupráca na športovom poli medzi maďarskou Főiskola Nyíregyháza na jednej strane a TJ Slávia UPJŠ a Právnickou fakultou UPJŠ na strane druhej. Vzťahy medzi zástupcami obidvoch družobných strán možno už dnes hodnotiť ako neformálne a nanajvýš priateľské. Preto je tu prirodzená snaha ich naďalej rozvíjať a upevňovať.

Koncom minulého roku sa kolektív hráčov Főiskola Nyíregyháza zúčastnil v Košiciach tradičného basketbalového turnaja o Pohár MV ZČSSP, ktorý v rámci Mesiaca čs.-sov. priateľstva každoročne poriada FV SZM na Právnickej fakulte UPJŠ. Vtedy sa vo finále stretli kolektívy Slávie UPJŠ a Právnickej fakulty. Putovný pohár si zaslúženým víťazstvom odniesli právnici.

5.—7. marca tohto roku sa zas naše družstvá zúčastnili medzinárodného basketbalového turnaja v Nyíregyháze. Tak Slávia UPJŠ ako aj Právnická fakulta vzorne a úspešne reprezentovali našu univerzitu po stránke športovej i spoločenskej. Muži Slávie UPJŠ turnaj vyhrali a vrátili sa domov s putovným pohárom. Celok právnikov obsadil tretie miesto. Celkovo sa na turnaji zúčastnilo šesť kolektívov z ČSSR a MĽR.

Na záver športového zápolenia bol vyhlásený najlepší podkošový hráč a najužitočnejší hráč. Stali sa nimi A. Farkašovský z PF UPJŠ a J. Kudernáč zo Slávie UPJŠ.

Z najzaujímavejších výsledkov:

o 3. miesto: Duse Debrecín — PF UPJŠ 70:74 (28:43),

o 1. miesto: Főiskola Nyíregyháza — Slávia UPJŠ 77:93 (42:46).

JUDr. Ján Pirč, Právnická fakulta

HVIEZDIČKA V ZÁKULISÍ

„Tlmočíme piesňou posolstvo ľudstva, nie do vzdialených galaxií, nie cez tisícky svetelných rokov, ale teraz v tejto chvíli, z tohoto miesta, našim najbližším, ľuďom obývajúcim planétu Zem. Posolstvo o priateľstve a solidarite, o viere v budúcnosť sveta" — čítame v pestrofarebnom bulletine sokolovského festivalu krédo jeho účastníkov. Prekvapuje vás, že budeme na stránkach nášho Spravodaja hovoriť o jubilejnom X. festivale politickej piesne v Sokolove? Dôvod je viac než náležitý. Najskôr však zoznámte sa s naším hosťom, s tým, ktorý „bol pri tom", a navyše... Ale poďme pekne po poriadku. Teda:

Meno: Peter Nagy.

Vek: 23 rokov.

t. č. poslucháč posledného ročníka FF UPJŠ v Prešove, Katedry VaVD.

Zvláštne znamenie: víťaz X. ročníka festivalu politickej piesne v Sokolove s autorskou piesňou *Nagasaki.*

Tak teda predovšetkým srdečne blahoželáme — a aby sme nezačínali tými klasickými otázkami z učebníc žurnalistiky, máš slovo, Peter.

Peter: Nechcel som, aby pieseň Nagasaki bola piesňou politickou v tom nadnesenom zmysle slova. Chcel som ňou vyjadriť svoj subjektívny názor na vojnu, a vlastne nielen svoj. Určite sa s ním stotožnili aspoň tí, ktorí sedeli v sále a tlieskali tejto piesni.

Red.: Skôr však než si prišiel do Sokolova, zúčastnil si sa aj martinského festivalu...

Peter: Áno, Martin je síce nesúťažný, ale jeho laureáti postupujú do Sokolova. Tými sa stali tohto roku bratislavská skupina Prešporok, skupina NO5, no a ja (dodáva skromne).

Red.: V tvojich pesničkách väčšinou ohýbaš onú večnú tému lásky. Má byť Nagasaki výnimkou alebo predznamenaním čohosi nového?

Peter: Nie, nie je to celkom tak. Fakt je, že spievam veľa piesní o láske. Niektoré veci vo vzťahu medzi dvoma ľuďmi sú také krehké, že nemajú názov. Pokúšam sa ich vystihnúť vo svojich textoch. Napísal som už viacero piesní, ktoré sú namierené voči tým smiešnym ľudským vlastnostiam, ktoré okolo nás ešte stále sú. Voči snobizmu, márnomyseľnosti. Rád mám aj zdravú recesiu, tú som si neodpustil v piesni *Fotosalón* alebo *Dievčenský denník.*

Red.: Ako to vyzerá v zákulisí sokolovského festivalu povedzme tak hodinu pre finálovým koncertom?

Peter: Veľmi rušno. Šatne plné ľudí, nástrojov, každý si hrá na tom svojom, kopa známych i neznámych tvárí. Po koncerte sa ešte dlho improvizuje, spievajú sa piesne, ktoré sa už časovo nezmestili na pódium.

Red.: Je niečo špeciálne, čo ťa inšpiruje v tvorbe?

Peter: Myslíte niečo ako múza? Tak tá „nekope". Jednoducho, dívam sa okolo seba.

Red.: Bol si aj ty tým vzorným synáčikom, ktorý musel voľky-nevoľky do hudobnej školy?

Peter: Nie. Do hudobnej školy som nikdy nechodil, z našej rodiny nikto nie je muzikantom. Akurát, ako som sa z nie veľmi hodnoverných prameňov dozvedel, V. Figuš Bystrý mi vraj bol rodinou asi tak z desiateho kolena. Svoju prvú gitaru som dostal za vysvedčenie a hrať som sa naučil sám.

Red.: Čo ťa dokáže ako spievajúceho textára rozosmútiť alebo znechutiť?

Peter: Najsmutnejšie bývajú chvíle, keď počujem v rozhlase nejaký nový gýč (a nie je ich málo, mám na mysli najmä texty niektorých populárnych piesní).

Red.: Čo, resp. kto ťa v Sokolove najviac zaujal?

Peter: Bratislavská skupina Prešporok. Sú to veľmi mladí chlapci, vekový priemer skupiny je 19 rokov. Myslím, že o nich budeme ešte veľa počuť.

Red.: Prešovčania ťa poznajú hlavne z Výpredajov na Akademickom Prešove. Ale čo ti ostatní?

Peter: Vystupujem vo VŠ a SŠ kluboch, na letných aktivitách. Je to pre mňa veľmi vďačné, vždy mám istotu, že prídu len ľudia, ktorí tam chceli prísť.

Red.: A aké sú najbližšie plány sokolovského víťaza?

Peter: No, predovšetkým obstáť pri štátniciach, predtým ešte úspešne dokončiť a obhájiť diplomovú prácu a v máji by som sa rád zúčastnil Poetickej lýry.

Red.: Nuž, veľa zdaru.

Za rozhovor ďakujú Jana Gašparová a Kvetoslava Sarvašová

Peter Nagy

Nagasaki

Môžeš si ma privinúť
na moje teplo privyknúť
nezdá sa ti že ma stratíš
tak ako v Nagasaki
Nikto z nás na smrť nemysli
smrť na nás vždy myslí
čaká asi až kým zaspíš

Ref.: Nagasaki, Nagasaki
smrť asi čaká až kým zaspíš
Nagasaki, Nagasaki
my ale vieme kde má skrýš

Vymeníš stromy za žeravý popol?
Vymeníš vzduch za horúci vietor?
Nezdá sa ti, že sa to vráti
tak ako v Nagasaki
preto bolavé ihly mojich slov
tetujú ti do pamäti
čo znamená názov Nagasaki

Doc. MUDr. Miroslav Klvaňa, CSc., šesťdesiatnikom

Dňa 19. mája 1982 sa dožíva 60 rokov doc. MUDr. Miroslav Klvaňa, vedúci Kliniky rádioterapie a onkológie Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Narodil sa v Opatovciach u Hranic na Morave. Po maturite na reálnom gymnáziu v Hraniciach, v období okupácie a „protektorátu" pracoval ako tratový robotník ČSD a v rokoch 1943—1945 ako pomocný robotník na nútených prácach v hitlerovskom Nemecku.

Bezprostredne po oslobodení Československa sa zapísal ako poslucháč na Lekársku fakultu Univerzity Karlovej v Prahe do prvého výučbového semestra po znovuotvorení českých vysokých škôl. Promoval v roku 1950 a po promócii pracoval krátky čas na chirurgickom oddelení NsP vo Zvolene.

V roku 1952 prichádza na Rádiologickú kliniku do Košíc, kde sa pod vedením prof. MUDr. E. Kunštadta, DrSc., intenzívne rozvíjala rádioterapia. Tá sa stala na desať rokov predmetom jeho usilovného štúdia a záujmu, osobitne problematika distribúcie dávok, dozáže a dávkových ekvivalentov. V roku 1956 sa stáva odborným asistentom kliniky.

Klinickú prácu na vtedajšom onkologickom oddelení kliniky sa súčasne usiloval podložiť experimentálne. V rámci externej vedeckej aspirantúry, pod vedením akademika V. Thurzu, sa niekoľko rokov venoval experimentálnej onkológii — pôsobeniu ionizujúceho žiarenia a antineoplastických látok na ľudské nádory explantované in vitro v tkanivových kultúrach. Kandidátsku dizertáciu obhájil v roku 1965 na Ústave experimentálnej onkológie SAV.

V roku 1968 predložil habilitačný spis („Metodické aspekty aktinochemoterapie zhubných novotvarov") a bol habilitovaný ako docent na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach. Ako vysokoškolský učiteľ je poverený výučbou predmetu lekárska rádiológia.

Citiac naliehavú potrebu prehĺbenia rýchlo sa rozvíjajúcej antineoplastickej chemoterapie na klinike, venoval tejto oblasti v uplynulých desiatich rokoch všestrannú pozornosť. Neuspokojil sa pritom len s liečebným aspektom, ale postupne vybudoval na klinike potrebné laboratórne zázemie na biochemické a rádioizotopové monitorovanie pacientov pri liečbe; tejto problematike venuje naďalej sústavnú pozornosť.

Logickým vyústením 30-ročnej klinickej činnosti je jeho osobitný záujem o užšiu problematiku kombinácií viacerých antineoplastických liečebných modalít, najmä aktinoterapie a chemoterapie; na tomto poli je uznávaným odborníkom.

Doc. MUDr. M. Klvaňa je autorom, resp. spoluautorom 90 vedeckých prác, vrátane monografií a učebných textov, a veľkého počtu vedeckých a odborných prednášok, ktoré predniesol doma i v zahraničí. Nemožno nespomenúť ani jeho fundované znalosti cudzích svetových jazykov, ktoré mu umožňujú rýchlo a široko sa orientovať v odbornej zahraničnej literatúre.

V rámci služobných a študijných ciest navštívil početné zahraničné onkologické pracoviská a získané poznatky adekvátne využil na vlastnom pracovisku. Jeden rok prednášal na univerzite v Bagdade.

Bohatá je verejno-spoločenská činnosť docenta Klvaňu. Dlhé roky pracoval v Revolučnom odborovom hnutí a zastával rôzne funkcie v ZO KSČ. Ako školiteľ vychováva vedeckých ašpirantov, ktorí posilňujú odbornú úroveň pracoviska.

Je členom Vedeckej rady Ministerstva zdravotníctva SSR pre experimentálnu a klinickú onkológiu, členom výboru Slovenskej onkologickej spoločnosti a stálym delegátom skupiny expertov pre antineoplastickú chemoterapiu v rámci RVHP.

Pohľad na docenta Klvaňu by nebol úplný, keby sme sa nezmienili o jeho húževnatosti, iniciatívnosti a zmysle pre nové. K tomu pristupuje charakterová priamosť a zásadovosť, neraz spojená s určitou prísnosťou, pravda nielen voči druhým, ale aj voči sebe. Ako spolupracovníci si uňho zvlášť ceníme neohraničenú ochotu poradiť a podeliť sa so svojimi skúsenosťami s každým, kto to potrebuje.

My, jeho spolupracovníci a priatelia, prajeme jubilantovi úspešné napĺňanie zámerov, ktoré si pri rozvoji kliniky stanovil, a želáme mu do ďalších rokov dobré zdravie.

Spolupracovníci

Náš jubilant

Nedávno sa dožil doc. PhDr. Tomáš STEJSKAL, CSc., vedúci Katedry odbornej a všeobecnej telesnej výchovy a člen Vedeckej rady Pedagogickej fakulty v Prešove, svojho významného jubilea. Už skoro tridsať rokov ako vysokoškolský pedagóg sa v nemalej miere podieľa na výchove telovýchovných pedagógov.

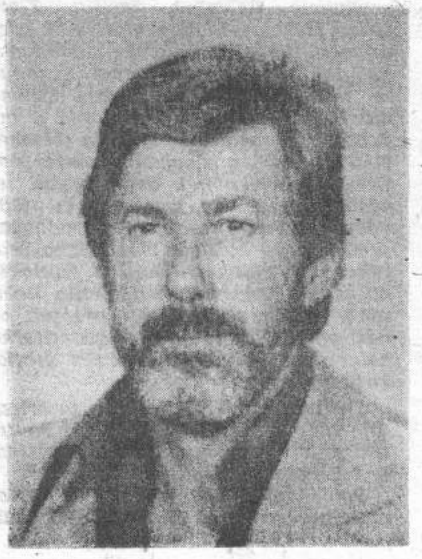

Narodil sa 26. 5. 1932 v Štúrove ako syn bankového úradníka. Základné vzdelanie získal v Košiciach a tu v roku 1950 aj zmaturoval na II. štátnom gymnáziu. Počas svojho prechodného zamestnania v SBČS v Košiciach odchádza spolu s ostatnými mládežníkmi na Trať družby, kde získal ohodnotenie „Brigádnik — úderník", tu sa tiež uplatnil vo funkcii fyzkultúrnika. Z ďalších mládežníckych akcií je možné spomenúť napr. stavbu Bujanovského tunela, HUKO v Šaci a pod. V roku 1954 sa dobrovoľne zúčastnil záchranných prác pri povodni v MĽR. V r. 1951 nastúpil vysokoškolské štúdium v Košiciach a po priznaní zahraničného štipendia odchádza v r. 1953 študovať na Magyar Testnevelési Főiskola v Budapešti telesnú výchovu so špecializáciou plávanie. Toto štúdium v r. 1955 s výborným prospechom ukončil a hneď na začiatku školského roku nastupuje na Vysokej pedagogickej škole v Prešove ako asistent KTV, kde sa natrvalo usadil. V roku 1964 úspešne ukončil štúdium vedeckej ašpirantúry a bola mu udelená hodnosť kandidáta pedagogických vied, a v roku 1971 sa habilitoval za docenta. Už v roku 1969 bol poverený vedením katedry telesnej výchovy a túto funkciu vykonáva doposiaľ.

Vo svojej vysokoškolskej práci uplatňuje doc. Stejskal vlastné poznatky z vedeckých výskumov v oblasti psychológie športu a telesnej výchovy, osobnosti, diagnostikovania trénovateľnosti a pod., na riešení ktorých sa sám zúčastnil. Z posledných výskumov je to medzinárodný vedecký výskum z oblasti psychológie telesnej výchovy v rámci RVHP, ktorého koordinačným centrom je MĽR. Publikoval 46 vedeckých a odborných článkov vo vedeckých zbor-

(Pokračovanie na 12. str.)

Náš jubilant

(Dokončenie z 11. str.)

níkoch, časopisoch našich aj zahraničných. Je spoluautorom niekoľkých vysokoškolských učebných textov. Dvakrát mu bola udelená plaketa PdF a raz UPJŠ.

Dôležité miesto v živote nášho jubilanta zaberá taktiež stranícka práca. Veľmi pozitívne musíme hodnotiť jeho postoj v krízovom období r. 1968—69, keď sa zachoval veľmi statočne a triezvo, zostal verný ideám marxizmu-leninizmu. V r. 1969 ako člen KRK vykonal veľký kus práce pri očistke našej strany, o rok ho kooptovali do výboru ZO KSS, kde pôsobil niekoľko rokov, neskôr aj vo funkcii podpredsedu ZO. V súčasnosti pôsobí ako lektor OV KSS.

Doc. Stejskal pracuje v rôznych komisiách priamo na fakulte, ako aj v ČSZTV. Z mnohých sú to: predseda lyžiarskeho oddielu, člen výboru OV ČSZTV, podpredseda KV ČSZTV, podpredseda VR SÚV ČSZTV, člen VR ÚV ČSZTV, člen Výboru pre TV a šport pri vláde SSR, stará sa o výchovu vedeckých ašpirantov, člen komisie pre udeľovanie vedeckých hodností a mnohé iné. Jeho statočná práca bola odmenená účasťou na niektorých významných zahraničných konferenciách v Budapešti, Ríme, Kodani a taktiež účasťou na OH v Ríme a Moskve.

Život doc. Stejskala je poznačený nielen výchovou telovýchovných kádrov, ale istý čas aj trénerskou činnosťou. Veď v roku 1965—67 veľmi úspešne trénoval vtedajšiu čs. reprezentantku M. Brtkovú. Za prácu v telovýchovnom hnutí mu bola udelená plaketa „Za rozvoj TV II. stupňa". V súčasnosti je jeho najväčšou záľubou jachting, v ktorom aktívne súťaží.

Dr. Ján Junger

Blahoželanie jubilantovi

V júni 1982 sa dožíva svojho významného životného jubilea **prof. PhDr. Pavel Uram, CSc.**, vedúci oddelenia vedeckého komunizmu ÚML UPJŠ a člen CSV KSS pri UPJŠ v Košiciach. Jeho doterajšia životná cesta je bohatá.

Pochádza z viacčlennej maloroľníckej rodiny z Habury, okr. Humenné. Túžba po rozšírení vedomostí získaných na základnej škole ho privádza k štúdiu na Ruskom gymnáziu v Humennom. V roku 1952 bol prijatý na VŠPHV v Prahe, na ktorej po jednoročnom štúdiu je za dobré študijné výsledky navrhnutý na ďalšie štúdium do ZSSR. V rokoch 1953—1958 študoval na Leningradskej štátnej univerzite A. A. Ždanova. Po absolvovaní univerzitného štúdia pracoval ako vedeckopedagogický pracovník na Pedagogickom inštitúte, na Filozofickej fakulte na KML a od vytvorenia ÚML UPJŠ v roku 1970 pracuje na tomto ústave vo funkcii vedúceho oddelenia.

Už počas svojich štúdií bol politicky veľmi činný. V roku 1948 vstúpil do KSČ, v rokoch 1948—1952 bol členom ĽM a aktivistom OV KSS v Humennom. Ani po ukončení štúdia na vysokej škole neprestáva byť politicky aktívny. V predchádzajúcom období svojho života príkladne pracoval v rôznych straníckych funkciách v rámci ZO a CZV KSS. V súčasnosti pracuje ako člen CSV KSS, aktivista VS KV KSS, vedúci lektorskej skupiny VS KV KSS, člen ÚV KZUP-u a v ďalších spoločenských organizáciách.

Vysoká spoločensko-politická angažovanosť s. Urama mu nebola nikdy prekážkou v jeho odbornom a kvalifikačnom raste, ba naopak, bola mu inšpirujúcim činiteľom. Svoje doterajšie životné skúsenosti využíva aj pri plnení povinností vyplývajúcich z funkcie vedúceho oddelenia ÚML. Prvoradú pozornosť venuje pedagogickému procesu, kvalifikačnému rastu vedeckopedagogických pracovníkov oddelenia VK ÚML a ich vedecko-oddelenia. Jeho záluhou oddelenie VK ÚML UPJŠ vykazuje bohatú stra-oddelenia. Jeho zásluhou oddelenie VK VÚML UPJŠ vykazuje bohatú stranícku a masovopolitickú prácu.

Popri plnení náročných úloh, vyplývajúcich zo straníckych funkcií a funkcie vedúceho oddelenia ÚML, od roku 1971 do roku 1980 zodpovedne vykonával funkciu prodekana FF UPJŠ v Prešove.

Za svoju úspešnú pracovnú činnosť bol ohodnotený viacerými vyznamenaniami. Z množstva vyznamenaní spomenieme najvyššie vyznamenania SZM za aktívnu pomoc SZM „Zápis do knihy cti ÚV SZM", udelenie čestného titulu „Vzorný učiteľ a vyznamenanie „Za zásluhy o rozvoj VS kraja".

Pri príležitosti 50. narodenín mu člen predsedníctva a tajomník Východoslovenského KV KSS odovzdal štátne vyznamenanie Za vynikajúcu prácu. K tomuto vysokému oceneniu mu blahoželajú aj jeho spolupracovníci a do ďalších rokov mu prajú veľa dobrého zdravia, životného optimizmu a ďalších pracovných úspechov.

Doc. PhDr. Vladimír Berka, CSc.

Úspešná spolupráca s MĽR

Katedra špeciálnej biológie PF UPJŠ začala v roku 1975 spolupracovať so Záhradníckou univerzitou v Budapešti. Spolupráca sa rozvíja na základe oficiálne podpísanej dohody medzi našou a Záhradníckou univerzitou, ktorá je súčasťou článku 38 Kultúrnej dohody medzi ČSSR a MĽR.

Pracovné kontakty sa začali rozvíjať na báze príbuzných výskumných programov obidvoch pracovísk. V priebehu roku 1975 sme sa obojstranne zoznámili s výskumnými programami a možnosťami práce oboch kolektívov. Každoročne vyhodnocujeme plnenie konkrétnych pracovných programov a výmenou dvoch pracovníkov získavame stále nové skúsenosti.

Od roku 1977 sa spolupráca s MĽR rozšírila aj na iné pracoviská. Ide najmä o Agrobotanické centrum v Tápiószele, jednotné roľnícke družstvo v Kerepesi a Výskumný ústav liečivých rastlín v Budakalászi. Prostredníctvom Záhradníckej univerzity sme nadviazali kontakty s Ústavom fyziológie rastlín Biologického výskumného centra v Szegede.

Maďarskí spolupracovníci z oddelenia liečivých rastlín Záhradníckej univerzity pod vedením doc. Lászlo Hornoka, CSc., majú bohaté skúsenosti v oblasti agrotechniky a veľkoprodukcie liečivých rastlín. Tieto úlohy riešia, podobne ako naše pracovisko, v rámci štátneho plánu technického rozvoja. Vzhľadom k tomu, že naša katedra sa venuje hlavne otázkam genetiky a fyziológie a má dobre rozpracované metódy biochemickej analýzy, dochádza medzi našimi pracoviskami k deľbe práce. Jej výsledkom je, že sme v roku 1980 odovzdali do štátnych odrodových skúšok nový kultivar rumančeka pravého so zlepšenou kvalitou éterického oleja. Pracovníci oddelenia liečivých rastlín v Budapešti prevzali od nás rýchlu metódu semikvantitatívneho stanovenia bisabololu v éterickom oleji.

Spolupráca s JRD Kerepes sa orientuje hlavne na otázky spojené so zavádzaním experimentálnych výsledkov do výrobnej praxe.

Spoločne s pracovníkmi Agrbotanického centra v Tápiószele organizujeme každoročne dve terénne botanické expedície za účelom doplnenia génovej banky. V priestoroch ústavu v Tápiószele máme vyčlenenú časť zariadení pre génovú banku liečivých rastlín, čo nám pomáha pri realizácii úloh daných štátnym plánom technického rozvoja.

Spoločne s pracovníkmi Agrobotanickej biológie a maďarskými pracoviskami sa realizuje aj formou krátkodobých i dlhodobých stážových pobytov. Maďarskí kolegovia majú tiež možnosť prostredníctvom našej katedry nadväzovať pracovné kontakty s ďalšími pracoviskami v Československu.

Konkrétne výsledky tejto obojstrannej spolupráce sa odrážajú v realizačných výstupoch štátnej úlohy vedecko-technického rozvoja a v spoločných publikáciách.

Záverom treba dodať, že túto obojstranne prospešnú spoluprácu medzi vedeckými a pedagogickými pracovníkmi oboch katedier by bolo potrebné rozšíriť i o spoluprácu medzi študentmi, pretože naši i maďarskí študenti sa podieľajú na riešení úloh štátneho plánu technického rozvoja v rámci štud. vedeckej činnosti.

Prof. RNDr. Robert Hončariv, CSc., vedúci Katedry špec. biológie

NUKLEÁRNA MEDICÍNA - VÝVOJ, MOŽNOSTI A PERSPEKTÍVY

Začiatkom roku 1896 oznámil A. H. Becquerel objav žiarenia vychádzajúceho z uránových zlúčenín — jáchymovského smolinca, ktoré malo podobné vlastnosti ako lúče „X" objavené W. K. Röntgenom koncom predchádzajúceho roku. Tieto dva objavy boli počiatkom ďalších veľkých fyzikálnych objavov, ktoré objasnili zloženie atómov, viedli k objaveniu výroby umelých rádioaktívnych prvkov I. Curieovou, F. Joliotom a E. Fermim v r. 1934, a k rozbitiu uránového jadra, čo sa podarilo O. Hahnovi a F. Strassmanovi v r. 1939.

Bez týchto objavov nebolo by dnes atómových reaktorov, atómových elektrární, nových technológií v priemysle, ani uplatnenia rádioaktívneho žiarenia v medicíne. Už po prvej svetovej vojne sa začalo v liečbe používať rádium a tórium, avšak k širšiemu využívaniu rádioaktívnych prvkov v medicíne došlo až po rozšírení výroby umelých rádioizotopov. Začiatok „atómového veku" bol pre ľudstvo tragický, pretože došlo k zbytočným stratám státisícov životov pri výbuchoch amerických atómových bômb nad Hirošimou a Nagasaki. Imperializmus bez rozpakov zneužil a naďalej zneužíva veľké vedecké objavy na zdokonaľovanie atómových zbraní pri vývoji ešte strašnejších zbraní — vodíkovej a neutrónovej bomby.

Je v záujme celého ľudstva, aby sa atómová energia využívala len na mierové účely a k prospechu človeka, tak ako sa využíva v lekárstve — v rádioterapii a v nukleárnej medicíne. Začiatky rozvoja nukleárnej medicíny ako novej medicínskej disciplíny spadajú do rokov pred druhou svetovou vojnou, keď boli prvýkrát použité rádioaktívne izotopy u človeka. Tento rozvoj bol zastavený druhou svetovou vojnou, po ktorej sa pod pojem nukleárnej medicíny zahrnovali chorobné stavy spôsobené u ľudí zhubnými účinkami atómových zbraní. V päťdesiatych rokoch dochádza k ofenzívnemu nástupu experimentálneho a klinického využitia izotopových zlúčenín. Na rozdiel od zatvorených žiričov „otvorené" izotopy sa dostávajú do organizmu vo forme roztoku perorálne alebo parenterálne a vstupujú do metabolických procesov. Tento rozdiel bol hlavným dôvodom, prečo sa nukleárna medicína formovala ako samostatný medicínsky odbor.

V ČSSR utvárali základy tohto nového odboru akademik F. Běhounek, zakladateľ dozimetrickej školy, nestor československej rádiobiológie, člen korešpondent ČSAV F. Herčík, prof. MUDr. M. Netoušek, ktorý vydal prvú informačnú publikáciu o medicínskych aplikáciách rádionuklidov, doc. MUDr. K. Šilink, DrSc., uplatnetním nukleárno-medicínskych metód v endokrinológii a iní. K rozvoju nukleárnej medicíny došlo u nás po roku 1957, keď sa súčasná generácia predstaviteľov odboru nukleárnej medicíny zúčastnila prvého intenzívneho školenia v Sovietskom zväze. Tak bol vytvorený základný káder odborníkov, ktorí mohli budovať špecializované pracoviská a školiť ďalších odborníkov. Boli vytvorené predpoklady, aby sa nukleárna medicína stala i u nás samostatným odborom zdravotníckej a vedeckej činnosti. Prvá koncepcia odboru vznikla v roku 1966 a bola novelizovaná v roku 1972. Ako nadstavbový špecializačný odbor bola nukleárna medicína uznaná v roku 1971. Na Fakulte všeobecného lekárstvi University Karlovy sa nukleárna medicína prednášala ako samostatný odbor od roku 1960 a v roku 1977 bola výučba nukleárnej medicíny upravená celoštátne pri prestavbe medicínskeho štúdia. Na Lekárskej fakulte Univerzity P. J. Šafárika sa nukleárna medicína vyučovala od roku 1967, spočiatku však len ako doplnok rádiológie. Po ustanovení Katedry dermatovenerológie, rádiológie a nukleárnej medicíny sa vyučuje ako samostatný odbor a vedením katedry sú na výučbu nukleárnej medicíny kladené rovnaké nároky ako na výučbu ostatných odborov. V projekte Ústavu klinickej a experimentálnej medicíny Lekárskej fakulty je plánované izotopové pracovisko s experimentálnym zameraním, ktoré bude schopné v plnom rozsahu zabezpečiť potreby klinických pracovísk a teoretických ústavov vo vedecko-výskumnej činnosti.

V nemocniciach s poliklinikou III. typu sú zriadené oddelenia nukleárnej medicíny s ambulantnou a lôžkovou časťou, vo fakultných nemocniciach kliniky nukleárnej medicíny. Fakultná nemocnica s poliklinikou v Košiciach je jedinou fakultnou nemocnicou, v ktorej oddelenie nukleárnej medicíny nemá ešte lôžkovú časť, a preto nemôže využívať možnosti liečby, ktoré dávajú otvorené rádioaktívne látky. Chori, u ktorých ako najvhodnejší liečebný postup prichádza do úvahy aplikácia rádionuklidov, musia byť odosielaní na pracoviská nukleárnej medicíny v Martine, v Bratislave a v Prahe. V nemocniciach s poliklinikou II. typu sa budujú oddelenia nukleárnej medicíny bez lôžkovej časti, a tieto robia v ambulantnej časti kvalifikované diagnostické výkony, ktorých rozsah je limitovaný ich kádrovým a prístrojovým vybavením.

V porovnaní s českými krajmi rozvoj nukleárnej medicíny vo všetkých krajoch SSR zaostáva. Dokladom toho sú údaje v „Zdravotnictví ČSSR 1981". V ČSSR je 40 oddelení a kliník nukleárnej medicíny, z toho však v SSR len 5. Počet lôžok v ČSSR je 114, z toho na Slovensku len 15, počet lekárskych miest v ČSSR 84, z toho na Slovensku 14. Tieto údaje zachycujú stav ku koncu roku 1980, a odvtedy nedošlo k žiadnym väčším zmenám.

Uplatnenie nukleárnej medicíny je predovšetkým v diagnostike chorôb, v štúdiu ich patogenézy a čiastočne v terapii. Nukleárne medicínske metódy používajú umelé rádioaktívne prvky k priamej aplikácii, alebo sa nimi značia farmaká. Sledovanie kinetiky a farmakodynamiky umožňuje posúdiť metabolické procesy, a po vychytaní v cieľovom orgáne sa dá pomocou gamagrafie odhaliť patologický proces. Nukleárna medicína má nedocenitelný význam pre klinickú prax skoro všetkých medicínskych odborov. Bez použitia izotopových metód nie je možná spoľahlivá diagnostika ochorení štítnej žľazy a pomocou nukleárnych metód možno vyšetriť i funkciu iných endokrinných orgánov. Za posledné desaťročie sa rozšírili metodiky založené na princípe saturačnej analýzy pre stanovenie biologicky aktívnych látok, najmä hormónov, ktorých stanovenie inými postupmi je pre ich koncentráciu v nano- a pikogramových množstvách oveľa obťažnejšie. Treba spomenúť význam nukleárnych diagnostických metód v pneumológii, gastroenterológii, urológii i nefrológii. V onkológii umožňujú gamagrafické metódy zistiť lokalizáciu primárneho ložiska zhubného nádora a stanoviť rozsah jeho rozsevu. Gamagraficky je možné rozpoznať metastatické postihnutie skeletu skôr ako röntgenograficky a predísť včasnou liečbou vzniku patologických fraktúr, najmä stavcov chrbtice, a zabrániť tak vzniku ochrnutia a poškodenia miechy. Rádioimunologické metódy dávajú možnosť sledovať niektoré imunologické zmeny, čo spolu s určením rozsahu malígneho ochorenia má veľký význam pre stanovenie liečebného plánu, prognózy a pre sledovanie účinnosti liečby. V súčasnosti sa intenzívne rozvíja nukleárna kardiológia, ktorá môže byť značným prínosom pri zdokonaľovaní diagnostiky ďalších spoločensky závažných ochorení — ochorení kardiovaskulárnych.

Využitie nukleárneho žiarenia v medicíne sa ešte stále prudko vyvíja a do budúcnosti bude treba počítať s ďalším rozširovaním náplne tejto disciplíny. Vo FNsP v Košiciach je v súčasnosti dopracovávaný projekt kliniky nukleárnej medicíny, ktorá by mala nahradiť terajšie oddelenie umiestené v nevyhovujúcich a stiesnených suterénnych priestoroch, a to približne o päť rokov. Päť rokov je však v medicíne príliš dlhá doba. Vedecko-technický rozvoj sa stal revolučnou požiadavkou doby, a preto si dovoľujeme vysloviť nádej i presvedčenie, že pre rozvoj nukleárnej medicíny vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou v Košiciach budú vytvorené primerané podmienky už teraz pri reprofilácii starého areálu.

MUDr. Jozef Zimáček, CSc.,
odborný asistent

AKO ŠTUDUJE JAVOROVÝ LIST

— Vitaj! Ale som ťa dlho nevidel! Taký dlhý čas za morom! Vieš ešte po slovensky?

— A prečo nie?

— Ja že už len spíkuješ. Tak ako bolo? To si tam vraj aj učil?!

— Pustíš ma k slovu?

— Už čuším, ale všetko vyrozprávaš?

— Jak všetko? Iba to, čo som videl, zažil, vlastné skúsenosti z jednej univerzity v Kanade...

— Ktorá to bola? Nejaká veľká?

— Ani by som nepovedal, že veľká, ale Univerzita v Guelph má veľmi dobré meno na celom americkom kontinente vďaka svojej poľnohospodárskej a veterinárnej fakulte. Tie už majú vyše storočnú minulosť, nečudo, že pri nich sa prižívovali aj prírodné vedy, a tie sa dnes tak rozrástli, že vytvorili samostatnú fakultu, kde pôsobí celý rad fyzikov, chemikov a biochemikov, mikrobiológov a tých — ako sa len volajú, už aj u nás sa množia — no životnoprostrediarov...

— Samá exaktná veda?

— Čoby, je tam novovytvorená fakulta umení: výtvarníctvo, hudba, tanec, divadelníctvo — ibaže tieto odbory sú tam asi len na úrovni našich konzervatórií...

— Odkiaľ to vieš?

— Chodieval som na koncerty posluchačov. Z humanitných smerov sú to predovšetkým jazyky a všadeprítomná sociológia. Mňa najviac prekvapilo, že poslucháči si mohli zvoliť rozličné kombinácie a študovať odrazu aj na viacerých fakultách.

— Čo napríklad?

— Poznal som dievčinu, čo si zvolila za hlavné predmety matematiku, gréčtinu a kreslenie, tak trocha sa venovala aj fyzike, francúzštine, a keď jej zostal čas, navštevovala aj nejaké prednášky z filozofie...

— Nepovedz! Vari si každý robí to, čo chce?

— Aj áno, aj nie. Nijaké kombinácie nie sú predpísané, nanajvýš sú odporúčané, každý poslucháč si môže zvoliť a zapísať také prednášky a cvičenia, aké chce v príslušnom semestri absolvovať, ale aby niekoho nenapadlo začať stavať strom od strechy, pre väčšinu náročnejších a pokročilejších prednášok sú stanovené podmienky, aké cvičenia a prednášky — a teda aj skúšky — majú tomu predchádzať.

— No, veď preto! A študenti akí sú? Ako všade?

— Nie celkom. Zdali sa mi trocha tichší ako naši a pretekajú sa všetci bez výnimky: kto nosí obnosenejšie šatstvo, a to nielen džínsy, ale aj tepláky, obuť sú v zime, v lete zväčša len v adidaskách, a knižky si každý nosí v poplátaných ruksáčikoch. Skoro každý chodí na bicykli..

— ???

— Onemel si, čo? A ešte keby si videl, že na bicykli tam chodí aj väčšina profesorov, lebo je to zdravšie, každý si denne zašportuje, aj benzín, ktorý je síce lacný, sa ušetrí — Kanaďania sú veľmi šporovliví! Čo bolo dobré pre kanadských profesorov, bolo dobré aj pre československého štipendistu...

— Nebodaj si aj ty používal tento dopravný prostriedok?

— Len sa nesmej, bol by si ho užíval aj ty, a ešte by si bol rád! Pamätaj, že som bol v malom meste, úžasne rozľahlom, a mestská doprava chodila iba raz za polhodinu, v nedeľu vôbec nie...

— Vráť sa k tým študentom. Veľa si učil?

— Kdeže, pracoval som vo výskume. Iba kvôli zdokonaleniu sa v angličtine som si odcvičil jeden semester trojhodinové úvodné praktikum z chémie. Deti — lebo tak sme ich volali — boli veľmi milé, ale občas mi vlasy dupkom vstávali...

— Vari naozaj?

— Poviem ti, my tu nadávame, aký rôznorodý „materiál" prichádza do našich prvých ročníkov, nadávame na nerovnaký úroveň našich gymnázií a stredných škôl.

— A nie je to pravda?!

— Pravda, pravda a určite sa s tým nemáme zmieriť a ospravedlňovať, ale vieš, tak trocha som bol rád, že aspoň v tomto nie sme tak zle, aby nemohlo byť aj horšie! Nemyslí, že je to iba môj subjektívny názor, veľa som na tú tému diskutoval s domácimi aj s cudzincami, a najmä takí, ktorí privoňali aj k európskym školám, svorne nadávali na kanadský školský systém všeobecne aj špeciálne. Horšie je to vraj iba v USA, ale ja to nemôžem posúdiť...

— Nepýtal som sa na stredné školy...

— Ale si vypočuj: najdôležitejšie pre ne je, aby žiaci boli donekonečna považovaní za deti, najprv malé, potom veľké, ale žiadna samostatnosť, žiadna zodpovednosť sa od nich nevyžaduje. Také veľké deti potom prídu na univerzitu, a tá k ... počas štúdia v prvých dvoch-troch ročníkoch až po prvú štátnicu vôbec nezaujme kvalitatívne iné stanovisko. Kontroluje ich priam stredoškolským spôsobom z hodiny na hodinu, až mi ich bolo ľúto... Vie, že mne to už ani na gymnáziu nevoňalo — a teraz som to bol ja, ktorý som musel dávať písať krátku písomku na každom cvičení z látky prednášanej na paralelnej prednáške. Okrem toho mali deti v každom semestri tri celovečerné písomky z každého predmetu končiaceho skúškou...

— Čo to znamená „celovečerná"?

— No vlastne iba dvojhodinová, ale začínajúca od 19. alebo 20. hod., podľa toho, kedy boli voľné posluchárne.

— To myslíš na záver riadneho vyučovacieho dňa?

— Presne ako hovoríš, ale nikto nič nenamietal, bolo to celkom samozrejmé.

— Človeče, ja by som tam hádam nevyštudoval!

— Zase si nemysli, že učitelia či inštruktori boli na nich nejaký prísni! Všetci sa veľmi divili, keď som odmietol prijímať nečitateľné, ceruzkou písané a neúplné protokoly z cvičení a kázal som ich prepísať či dopísať! Predstav si, mali na to predtlačené formuláre, bolo treba iba doplniť experimentálne, či vypočítané hodnoty do príslušných kolónok. Dvaja — traja zo skupiny to zvládli, ostatní sa neobťažovali pohnúť trocha rozumom, každé číslo aj trikrát prepísali, niečo celkom vynechali alebo pomiešali. Nečudo, že inf inštruktori presedeli pri opravovaní celé hodiny, lúštili hieroglyfy a hľadali aspoň niečo dobré aj na najnemožnejšom protokole — veď sú to len deti, nemožno od nich veľa chcieť! Ukázali im síce opravené protokoly, ale nevyvodili z nich žiadne dôsledky a tak to išlo koldokola.

— A to sa s nimi stále tak hrajú?

— Hrajú aj nie — skúšky im nakoniec nedarujú, ale vravím ti, až po prvú štátnicu ich nepovažujú za dospelých inteligentných jedincov, iba za akúsi pozbieranú zmes, z ktorej niečo aj vykryštalizuje a hodno do nich ďalej investovať, niečo sa toho (štúdia) skôr-neskôr zanechá, tak načo sa rozčuľovať, a niečo bude hoci aj „večne študovať", ak si to môže dovoliť.

— Vezmime ten prvý prípad — čo keď niekto zloží skúšky, absolvuje prvú štátnicu?

— Stane sa „bakalárom" a buď sa uplatní v praxi s týmto vzdelaním a titulom — čo je veľmi častý prípad — alebo sa rozhodne pokračovať v štúdiu vo vyšších ročníkoch. Týchto posluchačov — a sú to obyčajne tí najlepší — potom označujú ako „graduate students". Vzťah učiteľov k týmto poslucháčom je diametrálne odlišný ako k poslucháčom z nižších ročníkov, individuálne sa s nimi zaoberajú a považujú ich vlastne už za spolupracovníkov. Tými vlastne aj sú, veď každý „graduate student" je zaradený do niektorého výskumného laboratória (šikovnejší si môžu aj vyberať, kam chcú ísť), kde pod skúseným odborným vedením riadne pracuje na pridelenej výskumnej problematike. Pritom chodí na rôzne výberové prednášky, semináre a cvičenia, skladá skúšky a pravidelne referuje o svojich výsledkoch. Povedal by som, že je to veľmi výhodná forma štúdia popri zamestnaní.

— To ich aj platia?

— Pravdaže, a dosť diferencovane: výška štipendia veľmi závisí od dosiahnutých pracovných aj študijných výsledkov. Mnohí si ešte privyrábajú ako inštruktori pre výuku v nižších ročníkoch.

— Ako to všetko stihnú?

— Jednoducho: platení sú od hodiny a zapisujú si len také úväzky, na ktoré si trúfajú. Často sa stáva, že niekto si naplánuje občas „voľný semester" s minimom študijných povinností, aby si takto vylepšil finančnú situáciu.

— Ale potom sa štúdium predĺžuje, či nie?

— Určite, ale ich to netrápi, vlastne veľa vecí ich netrápi: odpadajú šturmovčiny pri dokončovaní diplomoviek a dizertácií, nič ich nenúti skladať skúšky v predpísaných termínoch...

— To by sa žilo!

— Počkaj, možno som sa nie najlepšie vyjadril, nie je to zas také jednoduché: život je tvrdá realita a štipendium nie je veľký plat, preto, kto môže alebo musí, snaží sa čo najskôr dosiahnuť nejakú vyššiu vedeckú hodnosť a uplatniť sa v praxi. Za päť rokov štúdia sa dá absolvovať napr. s titulom „Master of Science", čo je ekvivalentné nášmu promovanému prírodovedcovi, ale sú aj takí iniciatívni študenti, vlastne by som mal povedať mladí vedeckí pracovníci, ktorí končia po šiestich-siedmich rokoch štúdia na univerzite s vedeckou hodnosťou „PhD.", čo zodpovedá nášmu CSc.

— To je nejak rýchlo!

— Nie každý je taký šťastlivec, obyčajne to trvá niečo dlhšie, napokon nie vždy stačí vlastná usilovnosť a nápaditosť, človek musí mať aj trocha šťastia a dobrého školiteľa... veď vieš. Neraz sa stane, že niekto musí meniť tému a začať všetko odznova... Potom sú tu aj takí, ktorí prichádzajú doplniť si vzdelanie po niekoľkých rokoch strávených v praxi, iste ťa neprekvapí ani to, že podaktorí študujú každý rok na inej univerzite...

— No čo, aspoň niečo uvidia, sveta zažijú.

— Vieš, keď sme už pri tom, ja som toho sveta zažil

[illegible] dovalo na univerzite aspoň toľko cudzincov ako domácich . .

— Ako to vieš?

— Len som na nich pozrel: sami ľudovia. Malajci, Afričania, Číňania, Portoričania — celý tretí svet tam bol početne zastúpený. Ktovie, koľko bolo ostatných cudzincov, lebo tých som od domorodcov nerozoznal na pohľad. Všetci títo študenti sa združovali v rozličných národnostných kluboch, veľmi často organizovali kultúrne či folkloristické podujatia kvôli propagácii vlastnej domorodej kultúry, ktorú si práve len začali uvedomovať. V cudzine je každému vlasť a všetko, čo s ňou súvisí, drahé. Každý týždeň priamo na pôde univerzity usporiadali aspoň dve takéto podujatia, či už hudobno-tanečné, vystúpenie alebo krátkodobú výstavu ručných prác, ozdobných či úžitkových predmetov, zhotovených tradičnou domorodou technikou tej-ktorej krajiny samotnými študentmi. Takéto výstavy boli zväčša spojené s predajom, finančný efekt v nijakom prípade nebol nikomu ľahostajný. Mne sa najviac rátalo, že na týchto výstavách boli prítomní aj autori či výrobcovia, pričom mnohí priamo pred očami obdivovateľov zhotovovali ďalšie exponáty. Mohol si sa s nimi dať do reči, dať si vysvetliť funkciu či určenie neznámych predmetov, symbolický význam dekoratívnych prvkov . . Netvrdím, že všetko malo vysokú profesionálnu úroveň, o to tu vlastne nešlo. Ja ti mám v múzeách alebo na výstavách dojem, že všetky predmety sú tam mŕtve, či odtrhnuté od života, akési sterilné . . . Všetka česť našim ľudovým umeleckým súborom, ale zdá sa, že niekedy sú viac umelecké ako ľudové! Preto sa mi náramne páčili všetci amatéri z rozvojových krajín, ktorí svojím umením . . . no — žili, lebo vedeli, že tak musia žiť a byť na stráži, aby ich kultúrne dedičstvo po predkoch nezaniklo, nezadusilo sa v mori prenikajúcej módnej americkej pseudokultúry . . .

— Počuj, a kde na to mali priestory? Či tiež furt lietali hore-dolu po meste?

— Nelietali. V strede univerzitnej dediny — tak ju musím nazvať, lebo vďaka strategicky rozmiestneným stajniam a chlievom po celej univerzitnej pôde to všade rovnako príjemne vonialo — už v tom strede stála obrovská budova zvaná ÚC alebo Univerzitné centrum zo skla a železobetónu. Nebola síce taká elegantná ako košický Dom odborov, ale aspoň taká veľká a veľmi praktická. Okrem hospodárskej správy tam boli sústredené rozličné služby, pošta, cestovná kancelária, mini Prior, najväčšie kníhkupectvo v meste, kaderníctvo, rozličné bufety a jedálne so samoobsluhou, študentská piváreň aj pomerne drahá reštaurácia pre vznešených hostí pánov profesorov . . . Boli tu sídlá či kancelárie rozličných organizácií, záujmových krúžkov a klubov, športových oddielov — podaktoré pekné veľké, iné iba také malé kumbály bez okien, ale hlavne že boli. Každý študent aj zamestnanec univerzity aspoň raz zašiel do ÚC, keď nie pre iné, aspoň najesť sa a zakaždým tu voľačo nového uvidel. V obrovskom vestibule to vrelo ako v úli — tu sa diali rozličné vystúpenia, umelecké, propagačné či agitačné výstavy . . .

— A ako si vedel, kedy čo bude?

— Na univerzite vychádzali dva týždenníky s aktualitami zo života jednotlivých fakúlt, ústavov a univerzity vôbec, prinášali aj harmonogram všetkých plánovaných akcií — mimoriadnych prednášok, schôdzí, slávnostných mítingov, športových stretnutí, koncertov a iných predstavení, výstav a pod. Jeden z týchto týždenníkov — ten oficiálny — bol absolútne spoľahlivý, ten druhý vydávali študenti, už nečudo, že niektorý týždeň jednoducho — nevyšiel.

— To sa tak na študentov podobá! . . Počuj, ešte vždy si nič nepovedal o svojej práci!

— Môžem ja za to, že si sa toľko vypytoval iba na študentov? Človeče, ja už musím letieť! O chvíľu sa začína odborný seminár, na ktorom mám referovať o svojich výsledkoch získaných počas študijného pobytu. Príď, budeš vítaný.

km

ŽIVOTNÉ PRAVDY

Čas síce veľa zahojí, ale zato aj vynesie na povrch vrásky.

Staroba veľmi často prenáša svoje vlastné sny a sklamania na bedrá mládeže.

Človeka si treba vážiť nie podľa toho, ako sa správa na výslní a v šťastí, ale podľa toho, ako dokáže znášať bolesť a utrpenie.

Nikdy nenariekaj nad malými bolesťami, niekedy ich môžu vyliečiť ešte väčšie strádania.

Srdce a slzy sú neoddeliteľné. Slzy plodí ubolené srdce a ony ho zas polievajú, aby zacelili jeho rany.

Vlastného tieňa sa nebojá ti, ktorí majú čisté svedomie.

Je krásne jednoducho byť človekom, ak ti v tom nebránia desiatky zlomyseľných ľudí.

Nehnevaj sa na svoju bolesť, vedie ťa k zamysleniu sa nad svojím konaním a pomáha zoceľovať tvojho ducha.

M. F.

VEREJNÝ KONCERT KATEDRY HUDOBNEJ VÝCHOVY PRI PEDAGOGICKEJ FAKULTE

Stalo sa už peknou tradíciou, že katedra hudobnej výchovy v spolupráci s vedením Pedagogickej fakulty UPJŠ v Prešove usporiada každoročne slávnostný verejný koncert pri príležitosti výročia narodenia V. I. Lenina.

Tohto roku to bol už v poradí 14. verejný koncert, uskutočnený dňa 22. apríla 1982 v sále PKO v Prešove. Na tomto koncerte, ktorý sa niesol v znamení myšlienky „V. I. Lenin, iniciátor a zakladateľ sovietskeho štátu", členovia katedry hudobnej výchovy prezentovali výsledky umeleckej prípravy študentov v oblasti inštrumentálnej hry, sólového a zborového spevu.

Slávnostný prejav k 112. výročiu narodenia V. I. Lenina, zakladateľa sovietskeho štátu, predniesol doc. PhDr. Teodor Hudeček, CSc.,

Na katedre hudobnej výchovy pracuje kolektív pedagógov, špecialistov na jednotlivé predmety odborného vyučovania hudobnej výchovy, pod vedením doc. PhDr. Emila Michla, ktorých úlohou je nielen účinne prispievať ku kvalitatívnemu rastu vyučovania hudobnej výchovy na základných a stredných školách, ale aj dobre pripraviť budúcich pedagógov tohto predmetu na mimoškolskú umeleckú, organizačnú a osvetovú prácu.

Verejné koncerty katedry hudobnej výchovy bývajú obyčajne prehliadkou najlepších umeleckých výkonov študentov, ktorí sa zúčastnili výberových kôl študentskej vedeckej odbornej činnosti v umeleckej interpretácii na fakulte. Kolektívnu umeleckú prácu prezentujú zase výsledky Ženského speváckeho zboru, ktorý je popredným reprezentantom nielen pedagogickej fakulty a našej univerzity, ale aj mládežníckeho zborového spevu celého Východoslovenského kraja.

Všetci sólisti — klaviristi, akordeonisti a speváci — študenti študujúci odbor hudobná výchova, ako aj Ženský spevácky zbor a vokálna skupina súboru Torysa podali na tomto koncerte presvedčivé umelecké výkony, ktoré početné obecenstvo z radov pracovníkov a študentov Pedagogickej a Filozofickej fakulty UPJŠ v Prešove odmenilo vrelým potleskom.

Sústavná starostlivosť členov katedry hudobnej výchovy o nadaných posluchačov je zárukou, že aj budúci, jubilejný 15. verejný koncert bude mať u obecenstva rovnako priaznivý ohlas.

PhDr. Teodor Lipták, CSc.

Ženský spevácky zbor súboru Torysa pri Pedagogickej fakulte UPJŠ v Prešove diriguje odb. as. M. Burgr.

Sokolovský pretek brannej zdatnosti

VI. akademické majstrovstvá ČSSR v Zlatej Bani

Usporiadaním VI. akademických majstrovstiev ČSSR v SPBZ bola poverená ZO Zväzarmu pri PdF UPJŠ v Prešove spolu s vedením PdF UPJŠ a Katedrou brannej výchovy pri PdF UPJŠ v Prešove.

Pri výbere miesta preteku nebola Zlatá Baňa, obec v okrese Prešov, vybratá náhodou. Veď táto obec sa zapísala do dejín ako prvá fašistickými vojskami vypálená obec v SNP 1944 na východnom Slovensku. Preto na úvod tohoto preteku sa účastníci poklonili pamiatke padlých, položili veniec k Pomníku SNP a navštívili pamätnú izbu v tejto obci.

Preteku sa zúčastnilo 60 pretekárov-študentov z celej republiky, ktorí pretekali v súťaži jednotlivcov — SPBZ a v zimnom štafetovom preteku.

Výsledky preteku jednotlivcov v SPBZ:

Ženy:
1. Skrbková A., FTVS UK Praha
2. Rousová P., UP Olomouc
3. Mazehoová J., FTVS UK Praha

Juniori:
1. Čech P., VŠST Liberec
2. Brašeň J., SVŠT Bratislava
3. Košinár J., FTVŠ KU Bratislava

Muži:
1. Černý K., FTVS UK Praha
2. Bezecný M., VŠB Ostrava
3. Labuda Fr., LF VŠLD Zvolen

Výsledky zimného štafetového preteku:

Ženy:
1. FTVS UK Praha (Mazehoová, Krapincová, Skrbková)
2. ČSR II (Turoňová, Rousová, Racková)
3. ČSR I (Hlaváčová, Kostková, Horká)

Muži:
1. FTVS UK Praha (Jakeš, Levora, Černý)
2. SSR I (Labuda, Sanitra, Brašeň)
3. ČSR III (Ludvík, Krčmár, Bezecný).

Víťazom v jednotlivých kategóriách na záver odovzdali akademickí funkcionári PdF UPJŠ v Prešove hodnotné vecné ceny, diplomy a medaily. Do spoločenského rámca VI. akademických majstrovstiev ČSSR v Sokolovskom preteku brannej zdatnosti vhodne zapadlo aj prijatie pretekárov podpredseda MsNV v Prešove Ing. Šarpatským a vystúpenie folklórneho súboru PdF UPJŠ v Prešove Torysa.

dr. Juraj Hudec, odb. as.,
predseda ZV Zväzarmu pri PdF UPJŠ

Za víťazstvo v preteku jednotlivcov dekoruje dekan PdF UPJŠ prof. RNDr. A. Strečko, CSc., pretekárku FTVS UK Praha Elenu Skrbkovú.

Cenu najúspešnejšieho pretekára na VI. AM ČSSR s SPBZ získal posl. FTVS UK Praha Karel Černý.

Slávnostný nástup pretekárov. V popredí pri odovzdávaní hlásenia riaditeľ preteku dr. Št. Leitman.

Zaostrené na biochémiu

(Dokončenie zo 6. str.)

spoločenská potreba vedú v roku 1979 ku vzniku Katedry organickej chémie a biochémie, ktorá vzniká z bývalej Katedry organickej chémie.

Ťažisko pedagogickej činnosti tvorí výuka biochémie v odbornom štúdiu chémie, biológie, biofyziky a učiteľskom štúdiu chémie. Napriek tomu, že väčšina absolventov štúdia chémie nachádza uplatnenie v biochemických laboratóriách pracovísk SAV, výskumných ústavov, zdravotníckych zariadení, potravinárskeho priemyslu a poľnohospodárstva, nebolo doteraz schválené odborné štúdium biochémia, hoci existujú k tomu materiálové a kádrové podmienky. Snahou katedry preto zostáva aspoň pripraviť absolventov pre potreby praxe formou individuálnych študijných plánov a špeciálne zameraných diplomových prác.

Vedecko-výskumná práca je orientovaná na štúdium úlohy nízkomolekulových tiolov v procesoch energetického metabolizmu bunky. Riešenie tohoto problému, ktoré sa robí v rámci rovnomennej štátnej výskumnej úlohy, nadväzuje na silnú organicko-syntetickú základňu katedry, ktorá poskytuje celý rad biologicky účinných látok. Druhý smer výskumu je zameraný na prípravu nosičov pre imobilizáciu enzýmov, čo má význam najmä z hľadiska rozvíjajúceho sa enzýmového inžinierstva. Dosiahli sa cenné výsledky s prípravou polytiolového deriváty, na báze čs. výrobku Spheron, pre viazanie SH proteínov.

Dnešný biochemický výskum vo svete to sú predovšetkým rozsiahle investície do skoncentrovaných vedeckých kapacít. Svedčí o tom tiež skutočnosť, že napr. v roku 1981 vychádzalo vo svete z oblasti biochémie viacej ako 3100 časopisov, v ktorých bolo publikovaných okolo 75 000 prác. Pri hľadaní koncepcie rozvoja biochémie na katedre sa vychádzalo z možnosti využitia existujúceho prístrojového vybavenia a zo spolupráce s inými pracoviskami, ktorá sa veľmi priaznivo rozvíja najmä s Neurobiologickým ústavom SAV a Výskumným ústavom LIKO Bratislava.

Trojročné obdobie existencie biochémie na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ je príliš krátke na hodnotenie, avšak doterajšie výsledky na poli pedagogickej a vedecko-výskumnej práce dokazujú nielen jej opodstatnenosť, ale i nevyhnutnosť.

Doc. Ing. DUŠAN PODHRADSKÝ, CSc.,
Katedra organickej chémie
a biochémie PF UPJŠ

UNIVERZITA P. J. ŠAFÁRIKA

SPRAVODAJ UNIVERZITY P. J. ŠAFÁRIKA. Vydáva Rektorát UPJŠ Košice, Šrobárova 57, telefón 228-08. Predsedovia redakčnej rady: prof. PhDr. Ivan Bajcura, DrSc., prof. PhDr. Michal Daniľák, CSc. Vedúci redaktor: doc. PhDr. Július RYBÁK, CSc. Adresa redakcie: Mojmírova č. 2, 040 00 Košice, tel. 243-12. Tlačia Východoslovenské tlačiarne, n. p., Košice, Švermova 47. (Pre vlastnú potrebu.)